

1 su se dešavali na autoputu od Okučana, na teritoriji Republike Srpske Krajine.

2 P: Da li možete da nam kažete kakvi su to bili događaji?

3 O: Ti su događaji usledili nakon jednog dužeg vremenskog perioda
4 pregovaranja između predstavnika Vlade Hrvatske i Vlade Republike Srpske Krajine
5 u kojima sam i ja učestvovao. Naime, pregovori su trajali nekoliko mjeseci o
6 normalizaciji odnosna...odnosa između SAO... između Republike Srpske Krajine i
7 Hrvatske u smislu povezivanja elektro-energetskih vodova, vodovoda, otvaranja
8 autoputa Zagreb - Beograd, otvaranje željezničkih pruga. Nakon tih razgovora,
9 realizovan je jedan segment sporazuma, a to je bilo otvaranje autoputa Beograd -
10 Zagreb preko teritorije koju je kontrolisala Republika Srpska Krajina - to je
11 bilo područje zapadne Slavonije i dela, malog dela u istočnoj Slavoniji. Taj
12 autoput je funkcionisao određeno vreme po... do... tokom 1995. godine do maja
13 meseca. Nakon što je autoput funkcionisao, desili su se incidenti na tom
14 autoputu i autoput je zatvoren.

15 P: Da li znate ko ga je zatvorio?

16 O: Pa, koliko sam ja dobio informaciju od predsednika Vlade, Mikelića,
17 gospodin Martić je sa policajcima i ljudima iz područja Okučana naredio da se
18 autoput zatvori.

19 P: Šta se desio nakon što je zatvoren autoput?

20 O: Vođeni su pregovori oko njegovog ponovnog otvaranja, međutim,
21 Hrvatska je izvršila nasilno otvaranje tog autoputa, odnosno, izvršila je vojno-
22 policijsku operaciju "Bljesak" kojim je i otvorila autoput i zaposjela područje
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zapadne Slavonije koju su držali Srbi. I to je.... trajala su ratna dejstva
2 nekoliko dana - 01., 02., 03. maja... praktično već sve bilo završeno.

3 P: Da li je to ono o čemu smo govorili ranije kada smo govorili o
4 operaciji "Bljesak"?

5 O: Da, to je operacija "Bljesak".

6 P: Koliko znate, da li je Milan Martić učinio nešto posle operacije
7 "Bljesak"?

8 O: Pa on je drugoga dana operacije "Bljesak" naredio granatiranje grada
9 Zagreba kao odmazdu zbog hrvatske intervencije u zapadnoj Slavoniji.

10 P: A otkud znate da je on to naredio?

11 O: Pa, sam je izjavio na televiziji da je on izdao tu naredbu.

12 P: Gospodine Babiću, hteo bih sada da pogledate presretnuti razgovor
13 broj 593.

14 Na početku, ima jedan deo koji nije bitan za nas, počnite tamo gde
15 počinje sa rečima: "Mikelić i Milošević". U Vašoj deklaraciji rekli ste da ste
16 prepoznali glasove Slobodana Miloševića i Borislava Mikelića. Vi ste u
17 svedočenju govorili o Borislavu Mikeliću. Da li nam možete reći ko je bio on
18 tada 1995.?

19 O: Borislav Mikelić bio je tada predsednik Vlade Republike Srpske
20 Krajine.

21 P: A u to vreme, Vi ste bili u Vladi kao ministar inostranih poslova,
22 zar ne? To ste rekli u svedočenju.

23 O: /prijevod engleskog transkripta: "Da"./
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U kojoj Vladi? Krajine, SAO Krajine?

2 G. WHITING: [simultani prijevod] U to vreme to je bila RSK, 1995.,
3 Republika Srpska Krajina.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu.

5 G. WHITING: [simultani prijevod]

6 P: Možete li nam reći, koliko puta ste imali priliku da razgovarate sa
7 Borislavom Mikelićem?

8 O: Pa često. Ne bih tačno znao broj, al' eto, znači, u toku dve godine,
9 bio sam član Vlade kojoj je on bio predsednik. Dosta često. Nekada dnevno...
10 svakodnevno.

11 P: Možete li nam reći, uopšteno govoreći, o čemu se radi u ovom
12 razgovoru?

13 O: Ustvari, u ovom razgovoru radi se o temama vezanim za događaj koji se
14 desio u zapadnoj Slavoniji, a to je bila Martićeva naredba o granatiranju
15 Zagreba, posledicama koje je to izazvalo, šta je prethodilo tom slučaju. Zatim
16 se tu govori još o nekim dodatnim stvarima kao što je zasedanje zajedničkog
17 saveta vrhovne odbrane između Republike Srpske Krajine i Republike Srpske;
18 govori se o problemima ministra unutrašnjih poslova, o pripremi sjednice
19 Skupštine Republike Srpske Krajine, ali uglavnom, sve je vezano za ovaj događaj
20 u zapadnoj Slavoniji, za operaciju "Bljesak" i granatiranje Zagreba.

21 P: Sačekaću na trenutak jer sam izgubio transkript. Samo da ga povratim.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Hteo bih da čujemo snimak koji počinje na drugoj stranici na engleskom,
2 kao i na B/H/S-u. I to počinje rečima, gospodin Mikelić kaže: "Boro govori."
3 Vidite li to? Na drugoj stranici transkripta. Izvinjavam se, mislim da je to na
4 prvoj stranici na verziji na B/H/S-u, pri dnu stranice.

5 G. WHITING: [simultani prijevod] Možemo li da uključimo sistem *Sanction*?
6 Počinje rečima: "Dobar dan,...", ili "Zdravo, gospodine predsedniče."

7 [Sluša se presretnuti razgovor]

8 G. WHITING: [simultani prijevod] Samo trenutak. Juče usvojena procedura
9 što se tiče transkripta, a možda ćemo morati francuskoj kabini da damo verziju
10 na B/H/S-u, to je da prevodioci ne moraju da čitaju transkript na engleskom, već
11 samo da slušaju original, a francuska kabina je sada dobila transkript na B/H/S-
12 u, to je trebalo da učinimo i ranije, izvinjavam se, međutim, s obzirom da imaju
13 to, možemo da počnemo. I ponovo, za francusku kabinu mogu da kažem da to počinje
14 na dnu prve stranice B/H/S verzije.

15 Možemo sada da pustimo snimak.

16 [Sluša se presretnuti razgovor]

17 G. WHITING: [simultani prijevod]

18 P: Gospodine Babić, u tom snimku Slobodan Milošević kaže: "Niko nije
19 sumnjao u Tuđmanovu bezobzirnost čak i ranije, ali da nije bilo Martićeve

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 samovolje, put ne bi bio otvoren za njegovu bezobzirnost. Martićeva samovolja
2 otvorila je put Tuđmanovoj bezobzirnosti jer da on nije to učinio na autoputu, a
3 učinio je i počeo je sa pucnjavom, ovaj se nikada ne bi usudio, s obzirom na
4 međunarodnu situaciju, da dovede u pitanje odluku koju je UN sankcionisao u vezi
5 sa režimom u zapadnoj Slavoniji.

6   PREVODITELJICA: Prevod je slobodan.

7   G. WHITING: [simultani prijevod] Kako to shvatate?

8   O: Pa ovdje se radi ustvari o provokaciji Martićevoj koja se desila...
9 zatvaranje autoputa, znači, kršenje sporazuma koji je postignut između Vlade
10 Krajine i Vlade Hrvatske pod pokroviteljstvom predstavnika Ujedinjene
11 nacije...Ujedinjenih nacija koje su bile garant tog sporazuma. To je ta
12 provokacija. Provokacija je bilo zatvaranje autoputa i kršenje međunarodnog
13 sporazuma.

14   P: A kada gospodin Milošević kaže, da on to nije učinio na autoputu, a
15 učinio je, počeo je sa vatrom, ovaj se nikada ne bi usudio. Usudi šta po Vašem
16 shvatanju?

17   O: Da vojno napadne zapadnu Slavoniju.

18   P: Sada ću da pustim još jedan snimak koji počinje na stranici 3
19 transkripta na engleskom, a 2 na B/H/S-u, rečima gde Mikelić kaže: "Martić je
20 juče bio u Banja Luci." Kada slušamo ovaj snimak, gospodine Babiću, zamoliću Vas
21 da pažljivo slušate da biste pokušali da odredite ko šta kaže u ovom snimku.
22 Malo je teško čuti to u sudnici, rekao bi da je to lakše kad se sluša van
23 sudnice. Ovde je malo teže, međutim, postaviću Vam neka pitanja o tome ko šta
24
25
26
27
28
29
30

1 kaže na ovom snimku - da li je to Milošević ili Mikelić - dakle, ako možete to
2 pažljivo da slušate i da vidite da li možete to da odredite.

3 G. WHITING: [simultani prijevod] Molim sada da se pusti drugi snimak.

4 [Sluša se presretnuti razgovor]

5 G. WHITING: [simultani prijevod]

6 P: Gospodine Babiću, na tom snimku jedan od njih kaže: "On je rekao da
7 je odlučio da će da gađa Zagreb, Karlovac, Sisak. On je čovek tipa: 'čega se
8 pametan stidi, time se lud ponosi.' On je ponosan na to." Da li možete da kažete
9 koji od njih dvojice je to rekao na ovom snimku?

10 O: Pa, ja sam pratio glas, nisam čitao tekst. Izgleda da je ovde malo
11 pobrkano. Da je... to je sve Miloševićeve reči, a ovde piše "Mikelić". Možda ako
12 da se ponovi... ponovo da...da... Ja sam opisao sledeće ako ž... - pošto sam
13 slušao, ja sam, bile su tri tačke pa sam ja dopisivao šta sam otprilike čuo -
14 Milošević kaže: "Ma slušali smo mi tu izjavu, ali je rekao da je zbog vašeg
15 stradanja," ili tako nešto, "donio odluku da gađa Zagreb..." i tako dalje,
16 "Zagreb, Karlovac i tako dalje. Mis... to je... čini mi se da sam čuo da je
17 Milošević to rekao. Ako možete da ponovite, da budem siguran, jer po onom što
18 ovde isto piše "Mikelić".

19 P: Sada ćemo ponovo da to pustimo da vidimo. To je drugi deo gde on kaže
20 da je on doneo odluku o granatiranju Zagreba i Karlovca. Da li možete da vidite,
21 da odredite ko to kaže u drugom delu.

22 [sluša se presretnuti razgovor]

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. WHITING: [simultani prijevod]

2 P: Da li možete da odredite ko to kaže u drugom delu? Kad on kaže da je
3 doneo odluku da gađa Zagreb, Karlovac, Sisak. On je čovek "čega se pametan
4 stidi, time se lud ponosi", on to vidi kao svoje dostignuće. Da li možete da
5 odredite ko to kaže u snimku?

6 O: Milošević.

7 P: Hvala. Pustiću sada još jedan snimak na stranici 4 engleskog teksta,
8 3 na B/H/S-u. Počinje Miloševićevim rečima: "Na skupštini treba tražiti njegov
9 opoziv". Da li vidite gde se to nalazi?

10 O: Da.

11 [sluša se presretnuti razgovor]

12 G. WHITING: [simultani prijevod]

13 P: Gospodine Babiću, na tom snimku gospodin Milošević kaže: "On je
14 zlikovac koji ne razmišlja, on reaguje kao životinja, a ne kao čovek. Juče je
15 dao naređenje da se granatira Zagreb." Po Vama, o kome on tu govori?

16 O: O Milanu Martiću.

17 P: Zatim pominje 7.000 ljudi koji su opkoljeni. Po Vama, o čemu on tu
18 govori?

19 O: To je bilo, da, otprilike 7.000 civila i vojnika u okruženju koji su
20 se nalazili u području Pakraca. Pošto je hrvatska vojska i policija presekla
21 odstupnicu tim vojnicima i stanovništvu prema Banja Luci, odnosno teritoriju
22 Republike Srpske. Bili su u okruženju hrvatske vojske i policije, Srbi.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: A koliko znate, da li je granatiranje Zagreba imalo nekog uticaja na
2 te ljude koji su bili u okruženju? Na bilo koji način.

3 O: Pa moglo je da izazove hrvatsku osvetu i da ti ljudi stradaju.

4 P: Za kraj hoću da čujemo snimak... Zapravo, nije za kraj, ima još dva.
5 Četvrti snimak je na stranici 5, engleske verzije, kao i B/H/S verzije. Počinje
6 rečima, Milošević kaže: "Treba reći na vašoj skupštini..."

7 O: Da. Našao sam.

8 [Sluša se presretnuti razgovor]

9 G. WHITING: [simultani prijevod]

10 P: Na ovom snimku, Milošević kaže: "Kada je sve bilo spremno da se
11 otvori autoput, Martić je rekao da ne dolazi u obzir da otvori autoput. A posle
12 toga je Hrvatska napala, a Tuđman je rekao da on mora da otvori autoput. O čemu
13 se tu govori, po Vašem shvatanju?

14 O: Pa ja sam već pomenuo da su vođeni, nakon prvog zatvara... odnosno
15 nakon zatvaranja autoputa, da su vođeni pregovori da se autoput otvori. I bilo
16 je dogovoreno da se autoput otvor ponovo. I onda je Martić rekao da neće
17 dozvolit otvaranje. O tome se radi.

18 P: I konačno, posljednji snimak na 6. strani na engleskom, pri dnu 4.
19 strane i pri vrhu 5. strane na B/H/S-u. To počinje riječima Miloševića: "On ne
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 može kršiti Ustav. Pola toga uzrokovao je kršenjem Ustava." Mislim da je to pri
2 dnu kod Vas.

3 G. WHITING: /prijevod engleskog transkripta: "Možemo li pustiti
4 ovaj..."/ snimak?

5 [Sluša se presretnuti razgovor]

6 P: Gospodine Babiću, u ovom snimku gospodin Milošević kaže: "Ponaša se
7 kao bijesni pas. To čak ni Hitler nije radio! Rasturio je Krajinu. On je opasan,
8 na štetu i zlikovac. Hvali se time da je gađao Zagreb. Čega se pametan stidi,
9 time se ludak hvali." Prema Vašem shvaćanju, o kome on ovdje govori?

10 O: O Milanu Martiću.

11 G. WHITING: [simultani prijevod] Časni Sude, molim da se ovaj razgovor
12 označi za identifikaciju.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da.

14 G. MILOVANČEVIĆ: Mislim da bi... Ja nisam primetio da li ovaj razgovor
15 ima oznaku datuma kada je vođen. Ako možemo to pre ove oznake za identifikaciju
16 da utvrdimo, a inače se ne protivim da se stavi oznaka za identifikaciju. Samo
17 to nisam registrovo, taj detalj nisam registrovao. Ako kolega iz Tužilaštva može
18 to da nam kaže, da to ne bi posle bilo sporno.

19 G. WHITING: [simultani prijevod] Mislim da je sve što u ovom času mogu
20 učiniti to da pitam svjedoka da li on ima neku indikaciju na osnovu sadržaja
21 razgovora o kojem bi se datumu moglo raditi, a onda mi kasnije možemo dati
22 dodatne dokaze o tome koji je datum razgovora.

23 SUDAC MOLOTO: /prijevod engleskog transkripta: "U redu"./
24
25
26
27
28
29
30

1 G. WHITING: [simultani prijevod]
2 P: Gospodine Babiću, imajući u vidu ono o čemu se govori u ovom
3 razgovoru, da li nam Vi možete reći koji je otprilike bio datum ovog razgovora?
4 O: Možda 03., 04. maj. Znači, posle 01., 02., možda 03. maja. Znači,
5 mogao bi bit 03., 04. maj. Znači, u to vreme. Nakon ga...granatiranja Zagreba
6 koje se desilo 02. maja... možda i 02. maja. Možda i 02. maja jer pominju da...
7 da je najavio i drugo granatiranje. Znači, moguće da je datum 2. maja, čak.
8 Između 02. maja i 04., po mojoj proceni.
9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Koje godine?
10 SVJEDOK: 1995.
11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.
12 G. WHITING: [simultani prijevod]
13 P: Isto tako na par mjesta spominje se i neki predstojeći sastanak neke
14 skupštine. Da li možda znate kada se otprilike održao taj sastanak Skupštine?
15 O: Znači, to je drugi datum prije koga je ovaj razgovor vođen. To je
16 17., 18. maj 1995. Znači, on je sigurno vođen između 02. maja i 18. maja 1995.
17 godine.
18 G. WHITING: [simultani prijevod] Hvala. Molim da se ovo označi za
19 identifikaciju.
20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Presretnuti razgovor 593 bit će
21 označen za identifikaciju. Molim dokazni broj.
22 TAJNIK: [simultani prijevod] Ovo će biti označeno za identifikaciju
23 brojem 233.
24 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.
25
26
27
28
29
30

1   SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Gospodine Whiting, oprostite,
2 nisam ovo shvatila. Mislila sam da je svjedok, kad ste ga Vi pitali o datumu
3 skupštine rekao da je to drugi datum, prije nego što se održao razgovor i da to
4 je 17. ili 18. maja. Možemo li to razjasniti?

5   G. WHITING: [simultani prijevod] Da, možemo, možemo.

6   P: Gospodine Babiću, skupština koja se ovdje spominje, kada je održana
7 ta skupština?

8   O: 17., 18. maja 1995.

9   P: Na osnovu onoga što vidite u transkriptu, možete li reći da li je
10 razgovor održan prije ili kasnije /prijevod engleskog transkripta: "nakon"/
11 skupštine 17. i 18. maja?

12   O: Prije skupštine.

13   G. WHITING: [simultani prijevod] Hvala. Mislim da je to razjasnilo.

14   P: Gospodine Babiću, u vezi s nekim transkriptima, pitao sam Vas, a u
15 vezi s nekim drugima zaboravio sam to napraviti, pa Vas sada želim pitati u vezi
16 sa svim presretnutim razgovorima koje ste čuli tokom Vašeg svjedočenja i o
17 kojima ste govorili na ovom suđenju. Pitanje glasi ovako: Kada je riječ o svim
18 presretnutim razgovorima, da li su izjave koje ljudi kazuju u tim razgovorima
19 konzistentne sa onime što je, u to vrijeme, prema Vašim saznanjima, bio njihov
20 stav?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: Nakon što ste saslušali sve razgovore i pregledali sve transkripte,
3 recite, postoji li u njima bilo što, što Vas navodi na dvojbu o autentičnosti
4 bilo kojeg od presretnutih razgovora koje ste čuli i komentirali ovdje na ovom
5 suđenju?

6 O: Ne.

7 P: Gospodine Babiću, konačno, želio bih završiti tamo gdje smo i počeli.
8 Recite mi ako možete, Vašim vlastitim riječima, opišite Raspravnom vijeću ono za
9 što ste Vi odgovorni godine 1991. Za što ste se Vi izjasnili krivim? Za što ste
10 Vi preuzeli odgovornost?

11 O: Pa ja sam te, 1991. godine, podlegao strastima politike i etno-
12 egoizma. Ja sam poverovao da je moguće ostvariti cilj koji je Slobodan Milošević
13 postavio, a to je stvaranje jedinstvene države za sve Srbe. Ja sam smatrao da je
14 to moguće postići etničkim razva...razdvajanjem bez sukoba, samoopredeljenjem
15 većine, polazeći od jednog pristupa u društveno-političkom sistemu tadašnje
16 Jugoslavije da je opština osnovna društveno-politička zajednica na koje se
17 građani mogu samoopredeliti. I ja sam svoj politički autoritet založio da se
18 konstituiše srpska autonomna oblast Krajina. Ja sam svoje lične strahove i
19 nepoverenje koje sam imao u Vladu Hrvatske delio sa narodom Krajine, javno
20 govoreći i prenoseći svoj strah i nepoverenje na te ljude i na...na taj način
21 sam podstakao njihovu netrpeljivost i prema Vladi, a doprineo sam i mržnji
22 naroda prema Hrvatskoj državi. Ja sam postao popularan političar u Krajini,
23 postao sam najviši političar u Krajini koji je, dobivši poverenje, stvarao

24

25

26

27

28

29

30

1 institucije srpske autonomne oblasti Krajine i ustanove.

2   Kada je počeo rat i kada sam shvatio da se stvaranje srpske države,
3 jedinstvene srpske države sprovodi nasiljem, upotrebom sile, progonom Hrvata, ja
4 sam ćutao o tome, ja sam i dalje nastavio da vršim svoje javne funkcije. Ja sam
5 imao mogućnost da odstupim, da dam ostavku, da se povučem, ali ja sam ostao na
6 svom položaju i ja sam postao saodgovoran za ono šta se desilo u Krajini.

7   G. WHITING: [simultani prijevod] Hvala.

8   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ja imam samo jedno pitanje u vezi sa
9 ovom izjavom koju ste upravo dali, gospodine Babiću. Da li Vi kažete, da Vi,
10 Milan Babić, niste odgovorni ni za jedan čin nasilja protiv bilo koga, osim za
11 položaj koji ste imali kao predsjednik vlade SAO Krajine?

12   SVJEDOK: Ne, ja kažem da sam doprineo tim činovima nasilja upravo vršeći
13 svoje položaje, stvarajući institucije, ustanove, stvarajući institucije
14 Teritorijalne odbrane, držeći javne govore, podstičući ljude i uveravajući ih da
15 je život u srpskoj državi, odvojen od Hrvata, sigurna zaštita. Ja jesam
16 odgovoran za ono što se desilo.

17   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Postaviti ću Vam isto pitanje na
18 drugi način. Da li ste Vi, tokom vremena dok ste bili rukovodilac u SAO Krajini,
19 bilo kome dali naređenje da poćini neki zloćin, da nekoga ubije, da nešto
20 opljaćka, da nešto učini, da uništi neke domove, da li Vi nikada takvo naređenje
21 nikome niste dali?

22   SVJEDOK: Ne. Nisam.

23   SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

24

25

26

27

28

29

30

- 1 G. WHITING: [simultani prijevod]
- 2 P: Hvala, gospodine Babiću.
- 3 G. WHITING: [simultani prijevod] Nema više pitanja za svjedoka.
- 4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Whiting.
- 5 Unakrsno ispitivanje, gospodine Milovančeviću?
- 6 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časnii Sude.
- 7 Unakrsno ispituje g. Milovančević:
- 8 P: Dobar dan, gospodine Babiću.
- 9 O: Dobar dan.
- 10 P: Ja sam advokat Predrag Milovančević, branilac Milana Martića. Po
- 11 proceduri koja je uređena pravilima o postupku i dokazima, sada počinje faza
- 12 Vašeg unakrsnog ispitivanja. Budući da se u ovom razgovoru međusobno razumemo,
- 13 zamolio bih Vas da između mog pitanja i Vašeg odgovora pravimo...pravite kratke
- 14 pauze kako bi ljudi koji rade kao prevodioci imali mogućnost da na korektan
- 15 način prevedu ono o čemu mi razgovaramo.
- 16 Da li smo se o tome razumeli?
- 17 O: Da.
- 18 P: Vi ste, gospodine Babiću, u iznošenju Vaših ličnih podataka naveli da
- 19 ste rođeni u bivšoj jugoslovenskoj republici Hrvatskoj. Da li je to tačno?
- 20 O: Da.
- 21 P: Da li nam možete reći gde ste pohađali osnovnu školu, srednju školu,
- 22 kada ste završili srednju školu i kada ste otišli na studije u Beogradu?
- 23 O: Rođen sam u selu Kukru i išao sam u osnovnu školu u Vrliku, to je
- 24 tri-četiri kilometra udaljeno od moga rodnog sela, sedam razreda osnovne škole.
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 Osmi razred završio sam u Zemunu. Srednju medicinsku školu, farmaceutski odsek,
2 odsek za farmaceutske tehničare, sam upisao u Beogradu i završio 1974. godine.
3 Tada sam upisao stomatološki fakultet u Beogradu. Apsolvirao sam 1980., a
4 diplomu dobio godinu dana kasnije. Dve godine, preciznije rečeno.

5 Tokom rada, 1988.,1989. godine, do 1990., četiri semestra pohađao sam
6 postdiplomski magistarski studij iz socijalne medicine na Medicinskom fakultetu
7 u Sarajevu. Nisam magistrirao, otišao sam u politiku.

8 P: Gospodine Babiću, da li sam Vas dobro razumio? Znači, Vi ste, koliko
9 sam shvatio, 1982. godine dobili diplomu kao diplomirani stomatolog, lekar-
10 stomatolog. Je li tako?

11 O: Da.

12 P: Da li nam možete reći kada ste se zaposlili, kada ste počeli da
13 radite?

14 O: 1982. godine sam počeo staž. Staž sam prekinuo i služio vojni rok, a
15 nakon vojnog roka 1983. godine, završio sam staž i počeo da radim na poslovima
16 polivalentne stomatološke zaštite na određeno vreme duži niz godina, a onda i
17 stalno zaposlenje sam dobio u Domu zdravlja Medicinskog centra Knin.

18 P: Možete li nam reći gde ste obavili taj staž nakon vojske, u kom
19 mestu, mislim, i u kojoj ustanovi?

20 O: Obavljao sam u ambulanti Đevrske, ambulanti u Vrlici i ambulanti u
21 Kninu. I stručni ispit polagao sam u Domu zdravlja u Splitu.

22 P: Kada ste položili stručni ispit?

23 O: Nakon završenog staža.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Možete mi reći godinu, ako se sećate. Na to sam mislio.

2 O: 1984.

3 P: A da li nam možete reći kada ste se zaposlili u Domu zdravlja u
4 Kninu?

5 O: U Domu zdravlja u Kninu počeo sam staž i tamo sam bio, tamo sam se
6 vodio u radnom odnosu od o...od 198... od septembra 1982. godine, pa sa
7 prekidima - vojska, zatim na određeno vreme - znači, neprestano sam bio u Domu
8 zdravlja u Kninu.

9 P: I kada ste izabrani na mesto direktora Doma zdravlja?

10 O: Izabran sam za...za vršioca dužnosti direktora Doma zdravlja nakon
11 prinudne uprave 1989. godine.

12 P: Vi ste u Vašim ličnim podacima gospodine Babiću naveli da ste bili i
13 član Saveza komunista Hrvatske, time i Saveza komunista Jugoslavije -

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo trenutak, ispričavam se.

15 Prevodilac je zamolio da svjedok ponovi godinu. "Postao sam vršilac
16 dužnosti nakon...", u kojoj godini?

17 SVJEDOK: Postao sam vršilac dužnosti direktora Doma zdravlja Medicinskog
18 centra Knin 1989.godine.

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala. Izvolite nastaviti.

20 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

21 P: Već sam Vas pitao, gospodine Babiću, naveli ste da ste bili član
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Saveza komunista Hrvatske. Kada ste primljeni u partiju, u Savez komunista
2 Hrvatske? Da li se sećate?

3 P: Pa ustvari, nisam primljen u Savez komunista Hrvatske, već sam
4 primljen u Savez komunista Srbije 1974. godine, dok sam bio u srednjoj školi u
5 Beogradu na Zvezdari, a nakon što sam se preselio u rodni kraj i počeo raditi,
6 prenio sam dokumenta iz opštinskog komiteta sa Zvezdare u...u opštinski komitet
7 u Kninu i tako sam ustvari uključio se u Savez komunista Hrvatske.

8 P: Dakle, da li sam u pravu ako kažem da ste u Savez komunista Srbije
9 primljeni sa -

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodin Babić je maločas rekao:
11 "Nisam postao član Saveza komunista Hrvatske, postao sam član Savez komunista
12 Srbije." A sada kaže: "...a tako sam onda ušao u Savez komunista Hrvatske i
13 počeo se baviti njegovim radom."

14 Jeste li Vi onda u nekom trenutku postali član Savez komunista Hrvatske?

15 SVJEDOK: Da, časni Sudija. Samo sam hteo reći sledeće, da to nije bio
16 moj novi prijem u Savez komunista Hrvatske, već je Savez komunista Hrvatske bio
17 dio Savez komunista Jugoslavije, pa je to bilo samo administrativno prenošenje
18 mog dosijea u organizaciju Saveza komunista Hrvatske i tako sam ja postao član
19 Saveza komunista Hrvatske.

20 G. MILOVANČEVIĆ: Gospodine Babiću, upravo ste sada govorili -

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala.

22 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala Vama, časni Sude.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Sada ste govorili i o tom odnosu Savez komunista Srbije, Savez
2 komunista Hrvatske i Savez komunista Jugoslavije. Da li nam možete kratko reći,
3 dakle, u to vreme Socijalistička Federativna Država Jugoslavija je bila
4 socijalistička zemlja, zar ne?

5 O: Po Ustavu, je bio socijalistički društveni sistem. Sistem...
6 samoupravni društveno-politički sistem. Socijalist...par...Socijalistički
7 samoupravni društveno-politički sistem. Mislim da je to najpreciznije rečeno iz
8 ustavne definicije.

9 P: A da li se može reći da je u toj Jugoslaviji do 1990. godine na
10 vlasti bila komunistička partija koja je promenila ime u "Savez komunista
11 Jugoslavije" i da je to bila faktički jedina partija, jedina politička
12 organizacija u smislu partije? Bilo je i socijalističkog saveza, i sindikata, i
13 drugih organizacija, ali ovo je bila jedina partija. Da li je to bio
14 jednopartijski sistem?

15 O: Postao je... postojao je jedinstveni Savez komunista Jugoslavije koji
16 se sastojao od saveza komunista republika, znači, to je bila partija ustrojavana
17 na jednoj vrsti federalnog odnosa unutar same partije. Federalnog odnosa
18 partijskih organizacija republika u okviru Saveza komunista Jugoslavije.

19 P: Hvala Vam gospodine Babiću.

20 Da li je dakle takvo ustrojstvo te partije Vama omogućilo da kao čovek
21 koji je primljen u tu partiju u Savezu komunista Srbije, kada ste promenili
22 adresu, pređete i prijavite se Savezu komunista Hrvatske? Sve je to bila u
23 suštini jedinstvena...jedinstveni Savez komunista Jugoslavije. Jeste to hteli da
24 kažete?

25

26

27

28

29

30

1 O: Tako je.

2 P: Da li se sećate kada ste na takav način Vi stupili, odnosno
3 pristupili Savezu - i formalno - Savezu komunista Hrvatske kao delu Saveza
4 komunista Jugoslavije? Da li se sjećate godine, možda?

5 O: Pa te godine kad sam počeo radit, znači to bi bila 1982. godina,
6 ujesen.

7 P: Da li nam možete reći koje ste funkcije u toj partijskoj organizaciji
8 u Savezu komunista Hrvatske imali?

9 O: Bio sam član osnovne organizacije Saveza komunista primarne
10 zdravstvene zaštite u Kninu do 1989. godine. Tada sam, negde pred kraj, ujesen
11 1989. godine postao sekretar osnovne organizacije Saveza komunista primarne
12 zdravstvene zaštite u Kninu i bio sam na toj dužnosti do 17. februara 1990.
13 znači, par meseci. U vreme održavanja Ko... oko Kongresa.

14 P: Da li sam u pravu ako kažem, dakle, da je Savez komunista Hrvatske,
15 kao i sve druge organizacije Saveza komunista u drugim republikama, imala svoje
16 organizacije na opštinskom nivou, na nivou radne organizacije, da je to bila
17 široko rasprostranjena mreža partijskih organa, pa ste i Vi pripadali Savezu
18 komunista u Kninu i to radnoj organizaciji u kojoj ste radili.

19 O: Da, bila je mogućnost da pripadam osnovnoj organizaciji po mestu
20 stanovanja ili po osnovnoj organizaciji u kojoj radim. Bilo je uobičajeno da se
21 pripada onoj osnovnoj organizaciji koja je osnovana u radnoj organizaciji. Tamo
22 gde je čovek zaposlen. Tako sam i ja bio u toj osnovnoj organizaciji u ustanovi
23 u kojoj sam radio.

24 P: Da li je postojalo bilo kakvo ograničenje ili razlika ili bilo
25
26
27
28
29
30

1 kakvo razlikovanje po nacionalnoj osnovi u smislu pripadnosti Savezu komunista
2 Hrvatske. Da li su, dakle, u toj part... u toj takvoj partijskoj organizaciji
3 mogli da budu svi ljudi, bez obzira na nacionalnost, veru i bilo koje drugo
4 obeležje?

5 O: Da.

6 P: U takvoj situaciji, dakle, Vi ste kao čovek koji je po nacionalnosti
7 Srbin, pri tome zaposlen u Kninu, pri tome sekretar partijske organizacije u
8 svojoj radnoj organizaciji, dobili poziv da učestvujete na Kongresu Saveza
9 komunista Hrvatske koji je bio krajem 1989. godine. Jesam li u pravu kada Vam
10 ovo kažem?

11 O: Pa moram da...da preciziram odgovor, pošto ste tu postavili nekoliko
12 stvari - konstatacija. Prvo, ja sam izabran za delegata na Kongresu, ako je u
13 tom smislu bilo Vaše pitanje, prije nego što sam izabran za sekretara...
14 sekretara osnovne organizacije. Znači u...u predkongresnim pripremama u to
15 vreme. Što je... šta je, oprostite, dalje bilo u Vaš...u Vašem pitanju u vezi sa
16 tim?

17 P: Ovo objašnjenje je dovoljno, gospodine Babiću, dakle, Vi ste kao član
18 Saveza komunista Hrvatske u proceduri koja je predviđena pravilima te partije,
19 bili pozvani na Kongres. I na Kongresu ste učestvovali. Je li tako, gospodine
20 Babić?

21 O: Ja nisam pozvan na Kongres, prvo, već je tada za taj Kongres,
22 poslednji Kongres Saveza komunista Hrvatske, uvedena prvi put nova procedura
23 izbora za Kongres. Prije toga, procedura je bila takva da je opštinski komitet,
24 ili opštinska konferencija Saveza komunista opštine, određivala delegaciju sa

25

26

27

28

29

30

1 svoje opštine na Kongres. Prvi puta u tom... u tim izborima, određeno je da se
2 čla... da se delegati za Kongres Saveza komunista Hrvatske biraju opštim
3 glasanjem svih članova partijske organizacije na teritoriju opštine.

4 Na teritoriji opštine Knin, bilo je negde oko 3.700 članova Saveza
5 komunista Hrvatske, u velikom broju osnovnih organizacija i mene je kandidovala
6 moja osnovna organizacija na zajedničku listu i moje ime je išlo u sve osnovne
7 organizacije, znači, na opšte izbore u partiji koji su se tada do...održavali i
8 ja sam izabran među šestoricom delegata. To je bio način mog izbora tada.

9 P: Dakle Vi ste, kao jedan od šest delegata koji su predstavljali,
10 znači, ovih 3.700 članova Saveza komunista u Kninu, otišli na taj partijski
11 kongres koji se održavao u kom mestu?

12 O: U Zagrebu, na Velesajmu.

13 P: Da li se nešto na tome Kongresu dogodilo, što bi bilo za Vas posebno,
14 što bi bilo značajno?

15 O: Pa dogodile su se dve značajne stvari. Prva stvar je bila odluka
16 Kongresa da se uvede višepartijski sistem u politički sistem Hrvatske. Druga
17 odluka je bila, odluka koja se... koja je ulazila u statutarno pitanje
18 organizacije Saveza komunista Hrvatske i Saveza komunista Jugoslavije - bila

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 je sledeća: odlučeno je na Kongresu da je Savez komunista Jugoslavije zbir
2 saveza komunista republika, odnosno, definisano je da Savez komunista Hrvatske
3 nije dio Saveza komunista Jugoslavije, već da se Savez komunista Jugoslavije
4 sastoji od organizacija Saveza komunista republika i pokrajina.

5 P: Da li je takva odluka Saveza komunista Hrvatske na Kongresu faktički
6 značila razbijanje Saveza komunista Jugoslavije kao jedinstvene organizacije i
7 obezbjeđenje potpune samostalnosti Saveza komunista Hrvatske?

8 O: Na neki način da, ne razbijanje, već novi odnos u Savezu komunista
9 Jugoslavije koji je postao federacija partijskih organizacija republika. I za tu
10 odluku glasali su i Srbi, članovi, delegati Kongresa. Mislim da je bilo oko 25%
11 Srba, učesnika na Kongresu.

12 P: Da li ste i Vi bili za takvu odluku?

13 O: Ne. Ja sam pripadao manjini koja je glasala za jedinstveni Savez
14 komunista Jugoslavije, odnosno za to da se ne menja statutarna odluka, statut.

15 P: Da li je Kongres Saveza komunista Hrvatske, s obzirom da je Savez
16 komunista Jugoslavije imao svoj statut, da li je dakle, kongres Saveza komunista
17 Hrvatske mogao da donese takvu odluku, da li je to po Vašem mišljenju bila
18 ispravna odluka, gledano sa stanovišta partijskih dokumenata - statuta partije
19 Saveza komunista Jugoslavije?

20 O: Ja sad ne bih mogao bit ekspert za statutarna pitanja, ali kako sam
21 ja je razumeo, ona je bila statutarna, iako se ja sa njom nisam slagao, ali

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kažem Vam, ne mogu tačno da Vam protumačim Statut, već samo ono kako sam ja to
2 vidio.

3 P: Da li nam možete reći razloge zbog kojih ste se Vi protivili takvoj
4 odluci da Savez komunista Hrvatske postane samostalan i da, kao takav,
5 predstavlja deo Saveza komunista?

6 O: Pa ja sam u tome vidio jednu dominaciju nacionalne...nacionalnog
7 elementa i jednu vrstu nacionalnog pristupa u Savezu komunista Hrvatske, znači,
8 kako bio se to moglo reći, neka vrsta etnofiletizma u partijskoj organizaciji
9 Hrvatske i s obzirom da je partija bila još uvek na vlasti, to je, svakako,
10 trebalo da ima i posledice po funkcionisanje federacije, odnosno, Socijalističke
11 Federativne Republike Jugoslavije.

12 P: Kakve su to bile moguće posledice po Vašem mišljenju? Na
13 funkcionisanje federacije? U kom smislu je to moglo da utiče na funkcionisanje
14 federacije?

15 O: Pa, u tom smislu što je dugo, i u javnom mnenju Hrvatske, ali sad
16 govorimo o Savezu komunista Hrvatske, još od 1971. godine, postojala jedna
17 dominantna nacionalna struja koja je išla ka konfederalizaciji odnosa u Savezu
18 komu... u, pardon, u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji.
19 Odnosno, jedna struja koja je na poseban način tumačila Ustav Jugoslavije.
20 Naime, u Ustavu Jugoslavije stajalo je da Socijalističku Federativnu Republiku
21 Jugoslaviju čine republike, šest republika koje su je činile i narod, pa su
22 pobrojani narodi koji su činili Socijalističku Federativnu Republiku

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Jugoslaviju: Slovenci, Hrvati, Muslimani, Srbi, Crnogorci, Makedonci. Jesam
2 nekoga propustio?

3 A govorim o toj struji koja je postojala u Savezu komunista Hrvatske
4 koja je tumačila... koja je objašnjavala Ustav da to ujedinjavanje republike i
5 naroda u Socijalističku Federativnu Jugos...Republ... Socijalističku Federativnu
6 Republiku Jugoslaviju nije potrošeno za svagda, već da republika, odnosno narod
7 ima pravo da otvori to pitanje u određenom trenutku, što je bilo drugačije od
8 dominantnog stava i pretežnog stava i politike koja je vođena i u Titovo vreme i
9 u Savezu komunista Jugoslavije i u drugim republikama da je pravo na stvaranje
10 federacije - ujedinjenje u Jugoslaviju, konzumirano, potrošeno, znači da se ne
11 može ponovo preispitivati. Mislim da sam bio dovoljno jasan, ako ne, mogu i
12 dalje da obrazlažem.

13 P: Hvala, gospodine Babiću, Vrlo ste ovo detaljno obrazložili.

14 Da li je takva nacionalna struja u Savezu komunista Hrvatske za koju ste
15 rekli da je postojala od 1971. pokušala da nešto učini i na političkom planu u
16 samoj Jugoslaviji, te 1971. Mislim na MASPOK. Da li je... da li Vam je poznat
17 taj termin MASPOK i šta to znači? Masovni pokret?

18 O: Ta je struja poražena 1971. godine, intervencijom Josipa Broza Tita i
19 u Hrvatsku je došla od 1971. do 1989., odnosno, do kraja 1989. umerenija struja

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 koja je, znači, na tom zadnjem kongresu 1989. godine, počela da ponovo otvara
2 pitanje iz 1971. godine, ali ne na tako ekstreman i otvoreno nacionalistički
3 način kako je to rađeno u takozvanom MASPOK-u 1971. godine, a MASPOK znam,
4 naravno, šta znači.

5 P: Pošto smo pomenuli taj MASPOK ili masovni pokret, možete li nam vrlo
6 kratko reći šta znači, da sad to ne bi ostalo nerazjašnjeno.

7 O: To je bila politika tadašnjeg rukovodstva Saveza komunista Hrvatske
8 na čelu sa Savkom Dabčević-Kučar, Mikom Tripalom, koje je dobilo široku podršku
9 raznih nacionalističkih organizacija Hrvatske za konfederal...konfederalizaciju
10 Jugoslavije i praktično koja je tražila nezavisnost Hrvatske, koje bi se
11 završilo prijemom Hrvatske u Ujedinjene nacije. Znači, traženo je članstvo
12 Hrvatske u Ujedinjenim nacijama. Znači do...do tog stepena promenu odnosa u
13 Jugoslaviji.

14 P: Dakle, ako sam Vas dobro razumeo, te 1971. je rukovodstvo Hrvatske
15 tražilo nezavisnu Hrvatsku i njen prijem u Ujedinjene nacije.

16 O: Da.

17 P: Rekli ste da je takav zahtev porazio Josip Broz Tito. Ko je bio Josip
18 Broz Tito? Da li je to bio predsednik Jugoslavije i predsednik Saveza komunista?

19 O: Da.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li nam možete reći šta je po nacionalnosti bio Josip Broz Tito?

2 O: Svi smo znali da je Hrvat, premda sad u beogradskoj štampi piše
3 svašta, ali svi smo verovali da je Hrvat.

4 P: Možete li nam reći kako je to Josip Broz Tito porazio tu struju iz
5 1971. koja je tražila nezavisnost Hrvatske i prijem u Ujedinjene nacije još te
6 1971.?

7 O: Održao je sjednicu u Karađorđevu sa... političkog vodstva, ko je sve
8 bio - ja tačno sad ne znam - ustvari smenio je rukovodstvo, političko vodstvo
9 Hrvatske.

10 P: Da li -

11 O: I... usput održao velike manevre vojske na teritoriju Hrvatske.
12 Onako.

13 P: Da li su ti manevri nosili naziv "Sloboda 71"?

14 O: Da.

15 P: Dakle, taj zahtev za razbijanje Jugoslavije i otcepljenje Hrvatske
16 1971. je završen smenjivanjem hrvatskog rukovodstva, a 1974. godine je donet
17 novi Ustav Jugoslavije. Je li tačno, gospodine Babiću?

18 O: Da. S tim što između toga su donešeni ustavni amandmani na Ustav
19 Jugoslavije, između 1971. i 1974., tako da je Ustav iz 1974. ustvari samo
20 ugradio te amandmane i definitivno je uveo nove odnose u... između republika
21 Socijalističke Federativne Republ... Jugoslavije na način da je, iako se je
22 država formalno zvala Federacija, ona je, ustvari, postala konfederacija.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala, gospodine Babiću.

2 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, mislim da bi sada bio trenutak za pauzu,

3 ako to odgovara -

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Milovančeviću. Idemo

5 na pauzu. Nastavljamo sa radom u 10.45h.

6 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim, ustanite.

7 ... Početak pauze u 10.17h

8 ... Sjednica nastavljena u 10.52h

9 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim, ustanite.

10 Izvolite sjesti.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ispričavam se zbog kašnjenja.

12 Gospodine Milovančeviću, izvolite.

13 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude.

14 P: Gospodine Babiću, posljednje što smo pomenuli bio je novi Ustav

15 Jugoslavije, odnosno, tadašnji Ustav Jugoslavije iz 1974. godine, za koji ste

16 rekli da je njime Jugoslavija napravljena, faktički, konfederacijom. Je li to

17 tačno?

18 PREVODITELJ: Mikrofon za svjedoka.

19 SVJEDOK: Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija i dalje je

20 bila po Ustavu federacija, ali je struktura odnosa između republika i pokrajina

21 novim Ustavom iz 1974., promjenjena, odnosno, moglo bi se reći da je hrvatski

22 pokret iz 1971. godine bio personalno poražen, ali da su... dio zahtjeva tog

23

24

25

26

27

28

29

30

1 pokreta je ugrađen u novi Ustav i Jugoslavija je postala konfederacija. Po
2 sadržaju.

3 G. MILOVANČEVIĆ:

4 P: Rekli ste da je personalno vrh Hrvatske iz 197... politički vrh
5 Hrvatske iz 1971. bio poražen tako što ih je Josip Broz sve posmenjivao, kao
6 predsjednik Jugoslavije, Josip Broz Tito, a da li nam možete nabrojati neka imena
7 poznata iz te 1971. godine?

8 O: Pa ja sam već pomenuo dva politička lidera. Jedan je bio sekretar,
9 odnosno, šef partije Saveza komunista Hrvatske, Savka Dabčević Kuš... Kučar, i
10 drugo ime je bio Mika Tripalo. Bilo ih je još, ali -

11 P: Hvala, gospodine Babiću, da li su tu, dakle, spadali Pero Pirker...

12 O: Da. Da Pero.

13 P: ...Ivan Zvonimir Čičak, iako nije bio u partiji, Dražen Budiša -

14 O: Čičak i Budiša bili su studenti. Mis...nisu bili u partiji, mislim,
15 jedan je od njih, valjda - da li je teologiju studirao čak, ne...nisam siguran.
16 Mislim da nisu bili članovi partije, Budiša i Čičak, ali ne znam.

17 P: Taj pokret za hrvatskom samostalnošću iz 1971. o kome ste govorili,
18 da li je uključivao samo partijske funkcionere ili su u njega bili uključeni i
19 drugi? Da li znate nešto o sudbini Janka Bobetka, Stjepana Mesića, Franje
20 Tuđmana?

21 O: Maspok je bio, ustvari, pojam za jedan širi društveni pokret koji se
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dešavao u Hrvatskoj. Savez komunista Hrvatske je... ja sad ne bih mogao precizno
2 reć odnose u samom pokretu, ali Savez komunista Hrvatske je bio jed...jedan dio
3 toga pokreta. Već sam ranije rekao da su u tom pokretu učestvovali... učestvovali
4 i razne organizacije sa nacionalnim predznakom...predznakom u Hrvatskoj, kao što je
5 Matica Hrvatska, koja je ustvari bila lider maspoka u...u hrvatskom društvu.
6 Znači, Matica Hrvatska je bila ta koja je bila najekstremnija organizacija u
7 sklopu čitavog tog pokreta i ustvari sam se pokret se i vezuje za Maticu
8 Hrvatske. A kojih sve ljudi, imena... ja se baš ne sećam sviju iz tog vremena...

9 P: Hvala.

10 O: ...ja sam -

11 P: Hvala, gospodine Babiću, hvala, dovoljno je. Da li je tih, 70-ih
12 godina kasniji predsjednik Republike Hrvatske, Franjo Tuđman, bio osuđen zbog
13 hrvatskog nacionalizma na kaznu zatvora?

14 O: Ja sam o tome čuo kada je Tuđman bio šef HDZ-a i kandidat za
15 predsjednika Rep... odnosno, kad je postao već predsjednik Hrvatske. Čuo sam
16 informaciju od čoveka koji je učestvovao u suđenju Tuđmanu, ali iz tog vremena
17 ja ne... iz 1971. ja ne znam.

18 P: Da li znate kada je to suđenje bilo? Dakle, 70-tih godina, o tom
19 periodu govorimo.

20 O: Da. Da, u tom vremenu, a o tome sam ja čuo 1990-e.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li ste čuli da je sadašnji predsjednik Republike Hrvatske, Stjepan
2 Mesić, kao predsjednik opštine Orahovica, osuđen na kaznu zatvora zbog hrvatskog
3 nacionalizma, tih 1970-ih godina?

4 O: Da. Zna... Ne znam šta je bio tada na funkciji, ali znam da je u to
5 vreme bio u zatvoru u Staroj Gradiškoj.

6 P: Da li znate da je general Janko Bobetko, načelnik Glavnog stožera
7 Hrvatske vojske u ovim događajima 1991., 1995., penzionisan 1971. i imao
8 problema takođe zbog hrvatskog nacionalizma?

9 O: Ne.

10 P: Kada, s obzirom da smo koristili ovaj termin "MASPOK", da li je to
11 skraćenica od dve reči, "masovni" "pokret" i da li je za taj masovni pokret
12 drugi naziv bio "Hrvatsko proljeće"? To je 1971.

13 O: Da.

14 P: Da li Vam je nešto poznato, gospodine Babiću, o jednom događaju na
15 planini Raduša, kod Bugojna u Bosni i Hercegovini 1972. godine?

16 O: Da.

17 P: Možete li nam reći šta se to desilo tada?

18 O: Mogu reći ono što sam čuo iz štampe i ono što se događalo u mom
19 kraju.

20 P: Recite, molim Vas.

21 O: Pa te godine je, kako smo obavješteni preko štampe, jedna grupa
22 hrvatskih emigranata - kako su ih zvali "ustaše", ilegalno je ušla - da li u
23 nekakvoj cisterni ili ne znam kakvom vozilu, u Jugoslaviju iz inostranstva, ne
24 znam tačno odakle, i iskrcala se na planini Raduši u Zapadnoj Hercegovini, to

25

26

27

28

29

30

1 je između Hercegovine i Bosne, sa ciljem da podigne oružani...oružanu pobunu ili
2 ustanak i da... protiv Jugoslavije. I pošto sam bio tog leta u rodnom mjestu, u
3 svom selu, onda znam da je bilo pokreta milicije, hvatanja te grupe, da su mnogi
4 ili svi - ne znam tačno - pohvatani ili likvidirani i... to su ti događaji.

5 P: Hvala, gospodine Babiću. Da li grešim ako kažem da je od 19 članova
6 grupe u toj operaciji likvidirano njih 18, da su snage vojske i policije imale
7 na strani Jugoslavije preko 25 poginulih i da je to bila velika politička drama
8 u to vreme?

9 O: Otprilike tako... ja precizno ne znam, ali otprilike tako, pretpo...
10 po mom saznanju.

11 P: Da li se sećate ubistva ambasadora Rolovića u Stockholmu, glavnom
12 gradu Švedske, kao ambasadora Jugoslavije 1971. godine i ko je to učinio?

13 O: Sećam se, ja sam tad bio u školi na...na...na Zvezdari i naša škola
14 bila zadužena da nosi vence prilikom sahrane ambasadora Rolovića na Novom
15 groblju u Beogradu. A... to je uradio jedan od, kako se reklo od... kako je
16 rečeno, pripadnik ustaške emigracije - sad sam mu zaboravio ime - ali koji je
17 uhapšen i bio je u Švedskoj u zatvoru, ali je pobjegao. Možda se setim imena...
18 ako Vi možda da me podsetite.

19 P: Ta dvojica atentatora, da li su bili Miro Barišić i Anđelko
20 Brajković?

21 O: Da, za tog Barišića sećam se, bio, a to drugo ime ne sećam se.

22 P: Da li su oni tom prilikom upali u Ambasadu Jugoslavije u glavnom
23
24
25
26
27
28
29
30

1 gradu Švedske i ambasadora ubili tako što su mu pucali u usta iz pištolja?

2 Sećate li se tog detalja?

3 O: Tako, čini mi se da...da...da je opisan događaj.

4 P: Da li je tačno da je taj ustaški terorista, Miro Barišić, nakon
5 begstva otišao u Paragvaj, tamo bio instruktor borilačkih vještina u specijalnim
6 jedinicama i potom 1991. godine došao u hrvatsku policiju i ubijen na teritoriji
7 Krajine od strane srpskih seljaka na barikadama?

8 O: Da je pobjegao iz Švedske to znam, gde se nalazio, to ne znam, da je
9 ubijen 1991. godine negde na...na liniji obračuna između policije Krajine i
10 hrvatske policije - to sam čuo. I... čak i u zatvoru u Scheveningenu neki su se
11 propitivali da li ja znam ko je ubio toga Barišića. Ja ne znam, ustvari, ko ga
12 je ubio. To je odgovor i na Vaše pitanje, odnosno konstataciju koju ste rekli.

13 P: Ko se to propitivao u zatvoru u Scheveningenu o Barišiću, gospodine
14 Babiću?

15 O: Tuta. Tuta s... Mladen Naletilić, zvani Tuta.

16 P: Možete li nam reći ko je taj čovek, odkud on ovde?

17 O: Pa ja sam ga upoznao u pritvorskoj jedinici u Scheveningenu. Hrvat iz
18 Hercegovine.

19 P: On je optužen ovde pred Tribunalom. Na to sam mislio, je li to, na
20 tog čoveka mislite?

21 O: Da. Da, da.

22 P: Da li je pokojni Miro Barišić, dakle, atentator, terorista-
23 atentator, ubica ambasadora Jugoslavije, poginuo kao pripadnik hrvatske policije
24 1991., policije Franje Tuđmana?

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne znam tačno.

2 P: A da li je bio na srpskoj ili na hrvatskoj strani?

3 O: Pa ja pretpostavljam da je bio na hrvatskoj strani, ali o događaju ne
4 znam ništa.

5 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Izvinjavam se, pre nego što
6 nastavite, gospodine Milovančeviću, da li ste u tom kontekstu upotreбили termin
7 "ustaški terorista" Miro u prethodnom pitanju?

8 G. MILOVANČEVIĆ: Da, časni Sude.

9 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Uredu, hvala.

10 G. MILOVANČEVIĆ:

11 P: Posle ovih kratkih podsećanja na tu 197... daleku 1971., imao bih još
12 jedno pitanje, gospodine Babiću, da li se Vi sećate ili da li znate nešto o
13 sličnom okretu za slovenačkom nezavisnošću u Sloveniji pre 1971. Da li znate
14 nešto o nekoj cestovnoj aferi, da li ste čuli za to?

15 O: Ne. Nemam toliko informacija da bi išta mogao precizno o tome reći
16 pre 1971. godine u Sloveniji.

17 P: Rekli ste da je personalni vrh Hrvatske iz 1971. godine koji je
18 tražio rasturanje Jugoslavije i proglašenje nezavisne države Hrvatske i njen
19 prijem u Ujedinjene nacije, smenjen 1971. od strane Josipa Broza Tita, je li
20 tako?

21 O: Da, smenjena je Savka Dabčević-Kuč...Kučar i Mika Tripalo.

22 P: Takođe ste rekli da je uprkos tog personalnog poraza političkog vrha
23 Hrvatske, promenama Ustava iz 1974. godine došlo do suštinske promene u
24 Jugoslaviji koja je i dalje bila federacija, ali se po suštini pretvarala u
25 konfederaciju.

26 O: Da.

27

28

29

30

1 P: Da li grešim, ili da postavim drugačijim načinom pitanje - da li su
2 glavni tvorci Ustava Jugoslavije iz 1974. bili Slovenac Edvard Kardelj i Hrvat
3 po nacionalnosti, Vladimir Bakarić, a sa njima i Josip Broz Tito, Hrvat koji je
4 sve to prihvatio kao predsednik Jugoslavije?

5 O: I politička rukovodstva Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Crne
6 Gore. Znači, svih republika. Nije, nije moglo drugačije doći do promene Ustava,
7 bez saglasnosti sviiju.

8 P: Vi ste rekli da posle svih tih događanja o kojima smo govorili, Vi
9 krajem 1989. godine učestvujete na partijskom kongresu Saveza komunista Hrvatske
10 i da se sada čuju nove teze o...o položaju te partije. Da li su to bile slične
11 teze onima iz 1971.? Da li ste ih Vi tako doživljavali, u tom smislu?

12 O: Ne, ja sam već rekao da sam ja osetio... osećao lično jednu dozu,
13 upotrebio sam možda jednu blagu reč etnofiletizma. Znači, ne na način... u samom
14 Savezu komunista Hrvatske, ne na način kako je to bilo 1971. godine.

15 P: Da li tada, 1989. godine, kada se održava taj kongres Saveza
16 komunista Hrvatske, već od februara meseca te 1989, postoji Hrvatska demokratska
17 zajednica?

18 O: Ja tačno ne znam kad je Hrvatska demokratska zajednica osnovana, ali,
19 ono što znam, ona je od... nakon kongresa i promena u zakonodavstvu Hrvatske
20 početkom 1990. godine, bila jedna od prvih demo... stranaka organizovanih na
21 prula...pluralističkom političkom principu, odnosno u novom pluralističkom
22 političkom sistemu Hrvatske koji je nakon partijskog kongresa, kongresa Saveza
23
24
25
26
27
28
29
30

1 komunista Hrvatske, ustrojen, a tačno ka...kada je - da li je u februaru ili u
2 kom vremenu je tačno o...o...o HDZ osnovan ja n...ne znam.

3 P: Gospodin Tuđman je na tom osnivačkom sastanku HDZ-a, dakle, Hrvatske
4 demokratske zajednice 24. i 25. februara 1990. godine, rekao da ta organizacija
5 deluje od februara, otprilike 1989., a tim činom održavanja tog kongresa da se
6 ona faktički pretvara u političku organizaciju, nakon čega je registrovana. Ili
7 je već bila registrovana. Da li je to tačno?

8 O: Nije mogla biti registrovana prije nego što je, nakon kongresa Saveza
9 komunista Hrvatske došlo do promene u zakonodavstvu Hrvatske, jer je Savez
10 komunista Hrvatske kontrolisao institucije vlasti kroz Sabor koji je donosio
11 zakone, a... Na to ste mislili?

12 P: Hvala, gospodine Babiću. Da li nam možete reći kada je donet taj
13 zakon koji je dovod...dozvolio, višestranačko organizovanje u Hrvatskoj? Ne
14 mislim na datum, mislim orijentaciono na -

15 O: A znači, na... odmah nakon, da li krajem 1990...1989. il' početkom
16 1991. godine. Znači, on je početkom 1990 godine već bio na snazi i čak su bili
17 raspi... određen je... određen je bio i datum izbora čak. Mislim da...da je na
18 samom kongresu, znači prije nego... na samom kongresu Saveza komunista Hrvatske,
19 prije nego što je i sama procedura usvajanja zakonske norme i prošla, već
20 utvrđen datum i vreme održavanja prvih višestranačkih izbora u Hrvatskoj. I znam
21 vrlo dobro da je oko toga bilo diskusije, da li je to preuranjeno određivanje
22 datuma ili ne. I znam pogotovo da se predsednik ili sekretar, kako se zvao,
23 partijske organizacije u Zagrebu suprotstavljao unaprijed određivanju datuma
24 izbora, da je to bilo prevremeno tako da...da, da se sećam detalja oko...oko
25 toga.

26 P: Dakle, u to vreme donosi se zakon koji omogućava višepartijsko

27

28

29

30

1 organizovanje u Hrvatskoj i tada se pojavljuje više novih partija u Hrvatskoj.
2 Da li se sećate nekih i možete li nam reći njihove nazive, njihova imena i ko ih
3 je vodio?

4 O: Pa prvo nakon kongresa i donošenja zakonskih propisa do izbora koji
5 su održani u aprilu i maju mesecu, Savez komunista Hrvatske se transformisao
6 delom u nazivu, pa je bio SKH-SDP, Savez komunista Hrvatske - Stranka
7 demokratskih promjena. To je, znači, dotadašnja vladajuća stranka bila. Zatim je
8 osnovana Hrvatska demokratska zajednica, odnosno registrovana, zatim Hrvatska
9 demokratska stranka, Srpska demokratska stranka, Jugoslovenska samostalna
10 demokratska stranka, nisam siguran tačno do izbo... odnosno nakon izbora
11 Socijalistička partija Hrvatske koju je vodio Boro Mikelić, a do izbora,
12 osnovana je i Socijalistička stranka Hrvatske, odnosno, Socijalistički savez
13 radnog naroda Hrvatske je transformisan u...u novu partiju pod imenom
14 Socijalistička stranka Hrvatske. Da li još neka stranka...sad -

15 P: Hvala, dovoljno je, gospodine Babiću.

16 Pominjali smo ličnosti iz političkog života Hrvatske iz 1971. godine,
17 Savku Dabčević, Miku Tripala, pominjali smo i gospodina Tuđmana. Da li je Savka
18 Dabčević tada 1990. bila rukovodilac neke stranke, neke nove stranke?

19 O: Da. Samo sad da se sjetim njenog imena. Da li, da li je, ne znam
20 precizno da li je sa Veselicama bila u...u Hrvatskoj demokratskoj stranci ili je
21 odmah osnovala svoju posebnu stranku.

22 P: Da li je gospodin Mika Tripalo bio član neke nove stranke?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Da, sa Savkom je bio u toj novoj, novoj stranci.

2 P: Sa Savkom. Gospodin Budiša, da li je osnovao neku stranku ili
3 pripadao nekoj stranci, Dražen Budiša?

4 O: Jeste. Sad ne mogu da se setim imena njegove stranke. Da li su odma
5 bili liberalna, Hrvatska liberalna ili nešto slično tome. Ili Liberalno-
6 demokratska, kako su se kasnije nazivali.

7 P: Pardon, već je opšte poznata činjenica da je gospodin Franjo Tuđman
8 postao prvi predsjednik Hrvatske demokratske zajednice.

9 O: Da.

10 P: To nije sporno, je li tako?

11 O: Da. Da.

12 P: Gospodin Stipe Mesić je takođe bio visoki funkcioner te stranke.

13 O: Da. U HDZ-u, da. Političar, je li, u stranci. Šta ste -

14 P: U HDZ-u, da političar u stranci, da.

15 O: Aha.

16 P: A da li se može reći, kao jedna opšta konstatacija, da su svi oni
17 ljudi koji su zbog hrvatskog nacionalizma 199... 1971. godine udaljeni iz
18 politike, sada 1990. odjednom došli kao rukovodioci najpoznatijih Hrvatskih
19 stranaka?

20 O: Da, uglavnom mis... Ono što sam ja znao za te ljude iz 1971., što se
21 pričalo za njih, 1990. - izuzev Ivana Zvonimira Čička, nisam siguran da li je on
22 bio u nekoj stranci odma, ili je u nekoj nevladinoj organizaciji bio.

23 P: Hvala, gospodine Babiću, još jedno kratko pitanje. Govorili smo o
24
25
26
27
28
29
30

1 tom Hrvatskom proljeću ili o masovnom pokretu iz 1971. godine. Da li je ta
2 politička opcija, te 1971. godine, ostavila neki utisak na stanovništvo
3 Hrvatske, da li je imala uticaja? Kako su to ljudi doživeli i kako ste Vi to
4 doživeli?

5 O: Pa ta 1971. godina izazvala je velike etničke tenzije i nekakva
6 politička pregrupisavanja u... Ja sam već pomenuo da su se hrvatski nacionalisti
7 i zagovornici nezavisne Hrvatske države okupljali oko Matice Hrvatske. Na drugoj
8 strani, Srbi su se okupljali oko Prosvjete. Oba su ta društva bila po definiciji
9 kulturno-umjetni...kulturna društva, prosvjetna društva, ali su ustvari u to
10 vreme politizovana i postali su nosioci političkih ideja i posledice koje su se
11 desile... bilo je nepoverenje i pojačani strah, naravno, Srba, pogotovo poslje
12 1972. i upada te emigrantske grupe, a takođe i ta ideja o nezavisnoj hrvatskoj
13 državi je u to vreme utemeljena u hrvatskom društvu i u hrvatskom javnom mnenju.
14 Mislim da...da su to posledice koje su ostale...o i ušle u društvo te 1971.,
15 1972. godine.

16 P: Pominjali ste neki strah te 1971., 1972. O kakvom strahu govorite?
17 Čiji je to strah, od čega strah?

18 O: Pa, ja govorim o strahu Srba jer sam to doživljavao u... tamo gdje
19 sam bio. Sede... 1972. godine, Srbi su se plašili da... nisu ustvari ni znali
20 otprilike koji... koji...koji je broj tih emigrantskih formacija i pripadnika
21 ubačen u...u taj prostor gde su Srbi živeli. Plas...plašili su se za život.

22 P: Gospodine Babiću, da li je ta politička opcija o hrvatskoj
23 nezavisnosti, dakle, izlasku iz Jugoslovenske federacije, traženju stolice u
24 Ujedinjenim nacijama, takođe izazivala strah kod srpskog stanovništva. Da li

25

26

27

28

29

30

1 je tu bilo reakcije?

2 O: Pa ne bih... ne znam sad. Ne mogu tačno /?da/ definišem strah. Ona je
3 izazvala jedan kontra politički pokret koji se, rekao sam, išao je oko...oko
4 srpskog kulturnog društva "Prosvjeta" kao jedna anti... politička antiteza.
5 Znači, netrpeljivosti u smislu pojačavanje političkih stavova na osnovu
6 nacionalne pripadnosti je eskaliralo u tome. Mislim da je... da je to naj... po
7 mom viđenju naj...najpribližniji opis tih odnosa.

8 P: Da li nam možete reći zašto Vi na tom kongresu Saveza komunista
9 Hrvatske 1989. godine glasate protiv "protiv"? Bili ste jedan od malobrojnih
10 koji su glasali protiv te odluke da se Savez komunista Hrvatske faktički
11 osamostali u odnosu na Savez komunista Jugoslavije?

12 O: Pa, ja sam rekô da su bile dve odluke. Ja sam glasovao za prvu odluku
13 o uvođenju višepartijskog sistema, a protiv druge odluke sam bio zato što sam
14 smatrao da Savez komunista ima još dominantnu snagu u društvu i da je on još
15 uvek vladajuća partija i da će biti i u... posle uvođenja višestranačkih izbora
16 u određenom periodu i da postoji opasnost da sa takvom foli...politikom ide
17 na...na separaciju i...i... raz...razdvajanje republika u Jugoslaviji. Eto, to
18 je bio moj...moje razmišljanje u to vreme i razlog zašto ja sam glasao za to...
19 za staru... raniju statutarnu odluku.

20 P: Rekli ste da je tada, krajem 1989. godine donet zakon o tom
21 višestranačkom političkom organizovanju i da su zakazani prvi višetranački
22 izbori 1990. godine u aprilu mesecu u Hrvatskoj. Je li to tačno?

23 O: Da.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li nam možete reći kakva je bila politička situacija u Hrvatskoj?
2 Kakva je bila politička kampanja uoči tih prvih višestranačkih izbora, pogotovu
3 u odnosu na srpsko stanovništvo u Hrvatskoj, srpski narod u Hrvatskoj?

4 O: Pa... kakva je kampanja bila u Hrvatskoj? Ona je vođena prethodne
5 godine, intenzivirana oko jednog politik... jednog pitanja koje...koje se...
6 koje se nalazilo van Hrvatske. Al' to su bili događaji na...na Kosovu i proslava
7 600. godišnjice Kosovske bitke i na tim događajima je došlo do političke pora...
8 polari...polarizacije u...u...u Hrvatskoj gde su se, najprije kroz sindikalni
9 pokret, Sindikat Hrvatske se opre...opredjeljivao za podršku rudarima Albancima
10 u Trepči, a Srbi u...u...u neki fabrikama su se opredeljivali za podršku
11 politici koju je vodila Srbija prema Kosovu i...i...i... Znači, to je tema, to
12 je 1989. godine već postala tema koja je i početkom 1990. godine čak i početkom
13 te predizborne kampanje, još uvek bila jedna od bitnih tema. A onda, naravno,
14 političke stranke koje su se početkom 1990. godine i u kampanji do izbora, do
15 maja, do drugog kruga izbora u maju mesecu, pojavile na političkoj sceni
16 Hrvatske, iznosile su svoje političke programe i nastala je i, ovaj, politička
17 utakmica - nadigravanje ide... političkih ideja.

18 P: Da li su ti događaji na Kosovu i, kako kažete, podrška hrvatskih
19 sindikata albanskim zahtjevima na Kosovu, počeli 1989., ili su počeli ranije?
20 Imate li neke informacije o tome?

21 O: Pa ja ses... Kada tačno su počeli, ali stvari su eskalirale 1989.
22 godine, čini mi se u februaru mesecu, kada je sindikat podržao rudare u Trepči
23 koji su štrajkovali. Znači, štrajk rudara su podržali - Savez sindikata
24 Hrvatske, a..., a Srbi su podržavali intervenciju političkog vodstva Srbije

25
26
27
28
29
30

1 prema rudarima i prema Kosovu i tada su se dešavali mitinzi podrške toj politici
2 u Kninu, Lapcu i tako dalje, dok se istovremeno Savez sindikata Hrvatske i
3 Slovenije, čini mi se, skupljao materijalnu podršku rudarima koji su bili u
4 štrajku u...u...u Trepči. Sećam se da je od...od toga je vremena ustvari na
5 sceni ta polari...polarizacija i...i...i... političko sukobljavanje.

6 P: Ti rudari u Trepči, gospodine Babiću, jesu to bili rudari Albanske
7 nacionalnosti?

8 O: Da.

9 P: Da li su oni štrajkovali zato što su tražili bolje uslove rada ili su
10 imali neke druge zahteve?

11 O: Mislim da je to bilo u kontekstu političkih zahteva na Kosovu koji su
12 bili prisutni duži niz godina, a u to vreme eskalirali su i demo... sad tačno ne
13 mogu precizno reći vreme o... demonstracija studenata, stanovništva, radnika za
14 proglašenjem Kosova republikom. Bila je intervencija saveznih organa, tamo je
15 formirana... jedan odred, savezni odred policije. Znam zato što su i neki
16 milicionari iz Hrvatske išli u taj združeni odred koji je tamo kontrolisô
17 situaciju. Tačan vremenski period kad se to dešavalo, ja Vam n...n...ne bih
18 mogao reći. Prosto sam to pratio onako... izdaleka, iz medija.

19 P: Pošto smo sad-

20 G. WHITING: [simultani prijevod] Izvinjavam se, izvinite što prekidam,
21 međutim, pitam se da li možemo da razjasnimo nešto o vremenu i o godini jer u
22 odgovoru na prethodno pitanje, to je red 19. možda je pogrešno prevedeno, ali

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kaže se 1980. Mislim da je pre toga govoreno o 1990., tako da, da li se može
2 razjasniti, otprilike o kojoj se godini radi?

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da li možete to da učinite, gospodine
4 Milovančeviću?

5 G. MILOVANČEVIĆ: Da, časni Sude. Gospodine Babiću -

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Zapravo, s obzirom da smo kod toga,
7 hteo sam da pitam, kada mislite da ćemo govoriti o relevantnom periodu za ovaj
8 predmet jer govorimo o istoriji od 1971. godine i čini se da to prevazilazi
9 okvir perioda Optužnice. Dakle, možete li nam dati neku predstavu o tome?

10 G. MILOVANČEVIĆ: Upravo sam, časni Sude, hteo da presečem ovaj odgovor.
11 Došli smo do njega kroz odgovore svedoka.

12 P: Najpre da raščistimo ovo pitanje, gospodine Babiću. Ov...ovi protesti
13 rudara Albanaca u Trepči su bili... koje godine? Nije dobro konstatovano
14 u...u...u transkriptu, da li 1988., ili 1980. ili -

15 O: Meni se čini da je to bilo tokom 1988. do početka 1989., februara. Ne
16 znam ta... precizno ja događaje, mislim, samo znam da je u februaru 1989.
17 bila...bila eskalacija raznih reagovanja u društvu povodom tih događaja. Toliko
18 koliko ja znam.

19 P: Samo ću Vam još jedno pitanje postaviti vezano za ovu temu - vrlo
20 kratko pitanje. Dakle, rekli ste u to vreme Albanci na Kosovu traže republiku,
21 savezni organi intervenišu, a rekli ste, takođe, da Slovenija i Hrvatska
22 podržavaju taj zahtev za njihovom nezavisnošću. Jeste to rekli?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne, rekao sam da su slovenački i hrvatski sindikati skupljali priloge
2 za pomoć rudarima koji su bili u rudniku Trepča zatvoreni, u štrajku. To je...
3 to je bila akcija sindikata Hrvatske, na šta je reagovao sindikat Tvornice
4 vijaka u Kninu i još neki koji su osuđivali Sindikat Hrvatske zašto podržava
5 rudare. To je februar 1989. godine i društveno konfrontiranje u Hrvatskoj
6 povodom tih događaja.

7 P: Pošto se radi o političkim događajima koji su sad van ovog predmeta,
8 samo jedno kratko pitanje radi razjašnjenja. Dakle, da li su zahtevi rudara u
9 Trepči koji su se dole zatvorili u rudniku bili politički ili su bili zahtevi
10 socijalni u smislu boljih uslova rada?

11 O: Ja Vam ne bih mogao precizno o tome govoriti, ja nisam -

12 P: Hvala, gospodine Babiću, dovoljno je. Nakon... Vi ste, odgovarajući
13 na pitanja tužioca i u Vašim izjavama rekli da ste nakon tog kongresa Saveza
14 komunista Hrvatske 1989. godine, na kome ste učestvovali, početkom 1990. godine
15 čuli za Srpsku demokratsku stranku. Da li je to tačno?

16 O: Da. Na televiziji Beograd, mislim da je to bilo za Svetog Savu, 27.
17 januara, vidio sam izjavu akademika Raškovića, nakon jednog skupa u opštini
18 Donji Lapac, da...najavio je osnivanje srpske stranke. Nije rekao ime, ali...
19 stranke.

20 P: Da li je to najavljeno osnivanje takve stranke od strane gospodina
21 Raškovića, bilo učinjeno u trenutku kada je već postojao zakon o dozvoli
22 političkog organizovanja različitih stranaka?

23 O: Da.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li je ta Srpska demokratska stranka, koja je osnovana na području
2 tadašnje Jugoslavenske republike Hrvatske bila registrovana po Hrvatskim
3 zakonima i po saveznom zakonu?

4 O: Da, najpre je registrovana po hrvatskom zakonu, a posle nekoliko
5 mjeseci i...i u Saveznom sekretarijatu za pravosuđe koji se tim bavio, da.

6 P: Da li to znači da je rešenjem nadležnog organa Republike Hrvatske,
7 Ministarstva za pravosuđe i upravu - verovatno se tako zvalo - dozvoljeno
8 registrovanje Srpske demokratske stranke radi ostvarivanja političkih ciljeva
9 koji su stajali u njenom programu.

10 O: Da, izdato je rešenje o radu stranke.

11 P: Po tome rešenju, da li je Srpska demokratska stranka mogla da deluje
12 na celoj teritoriji Hrvatske i da li je mogla da deluje i na teritoriji
13 Jugoslavije?

14 O: Da.

15 P: Ta mogućnost političkog delovanja Srpske demokratske stranke, dakle,
16 proizilazila je, s jedne strane, iz dozvole nadležnog hrvatskog organa da ona
17 deluje na teritoriji Hrvatske, a i iz činjenice da je istovremeno registrovana i
18 na saveznom nivou u Beogradu odlukom nadležnog organa. Da li je to tačno,
19 gospodine Babiću?

20 O: Da. Ne istovremeno... rekô sam malo kasnije, ali, da.

21 P: Ja sam u prenosnom smislu rekao istovremeno.

22 O: Da.

23 P: Mislim da smo se razumeli.

24 O: Ja, OK.

25

26

27

28

29

30

1 P: A da li ste imali priliku da vidite taj akt o registraciji Srpske
2 demokratske stranke? Akt Ministarstva za pravosuđe i upravu Republike Hrvatske i
3 šta o njemu piše, kakvi su ciljevi stranke?

4 O: Da.

5 P: Možete li nam reći okvirno šta u tom rešenju stoji.

6 O: U tkom... u tom rešenju stoje jedno dve-tri rečenice šta je program
7 stranke i...z...z siže jedan. Sad, trebao bi da...da ga doslovce ponovim, ali
8 ne...ne...ne... mogu da ga prepričam. Uostalom, i predao sam jedan dokument, on
9 postoji... u kome je tačno to navedeno.

10 P: Da li u tom dokumentu stoji da taj nadležni organ -

11 G. WHITING: [simultani prijevod] Ispričavam se. Pitam se da li će
12 gospodin Milovančević dokument pokazati svjedoku, kako bi onda svjedok mogao
13 komentirati - ukoliko je to namjera.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, hoćete li
15 svjedoku pokazati dokument o kojim želite govoriti? A možda biste ga mogli
16 pokazati Vašem uvaženom kolegi i Vijeću?

17 G. MILOVANČEVIĆ: [simultani prijevod] Časni Sude, to je moguće, ja sam
18 pošao od izjave trides... koju je svedok dao 31.1.2006. godine, gde je u
19 tabulatoru dokaza na strani 2 te izjave, pod tabulatorom 2, ukratko prepričan
20 tekst te izjave, pa sam smatrao da bi eventualno iznošenje celog dokumenta, samo
21 oduzelo vreme. Zbog toga nisam išao na tu varijantu da svedoku sad predočavam

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dokument. Čini mi se da tu nema ništa sporno, da svjedok zna šta je u svojoj
2 izjavi rekao i kakav je sadržaj tog dokumenta. Mislim da nije potrebno da se
3 zadržavamo sada, da predočavamo dokument. Ako Veće smatra, mi ćemo to... ja ću
4 to učiniti.

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, Vi to možete
6 učiniti i bez da sami gledate dokumente, ali jedanput kad krenete s nekim
7 dokumentom i kad želite da svjedok komentira sadržaj dokumenta, mi trebamo znati
8 da li Vi to želite uvrstiti u spis i tada ga trebate pokazati svjedoku i drugim
9 ljudima koji ovdje sudjeluju u postupku.

10 Ali ako Vi to ne namjeravate uvrstiti u spis, možete samo postaviti
11 pitanje i da vidimo da li se svjedok može sjetiti što je rekao.

12 G. MILOVANČEVIĆ:

13 P: Sećate li se, gospodine Babiću, šta je u tom rešenju načelno stajalo
14 o ciljevima stranke i zašto se dozvoljava registracija stranke SDS?

15 O: Srpska demokratska stranka će se zalagati za uvođenje višepartijskog
16 sistema, slobodnih tržišnih odnosa u društvu, za slobodu štampa, govora, zboru,
17 za pravnu državu, za vladavinu prava, za... federalne odnose u Jugoslaviji, za
18 regionalizaciju... Sad, šta je tačno... u rešenju je skraćeno od toga. Da li je
19 sve pobrojano u samom rešenju... ali otprilike, ovo su suštinski programski
20 stavovi stranke bili, što je prepisano u rešenje.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Gospodine Babiću, hvala Vam na ovom objašnjenju. To je inače dokaz
2 138 koji je uvršten u spis, mislim da nema potrebe da insistiramo ponovo na
3 pokazivanju tog dokaza. Vi ste to tačno interpretirali, bar po ovome što se ja
4 sećam. Ono što bi Vas dalje pitao jeste: Vi ste učestvovali na osnivačkim
5 sastancima te stranke?

6 O: Da.

7 P: Objasnili ste razloge da prisustvujete tim sastancima i da postanete
8 visoki funkcioner te stranke. Da li nam možete reći kojim se to pitanjima, od
9 značaja za život srpskog stanovništva u Hrvatskoj i srpskog naroda u Hrvatskoj,
10 stranka bavila?

11 O: Pa ja sam pomenuo tri glavna pitanja i razloga, a to je bila
12 demokratizacija društva, znači uvođenje višestranačkog pluralističkog sistema,
13 uvo...uvođenje slobodnog tržišta, vladavina prava i zakon...zakonitosti, i tako
14 dalje, što sve spada pod demokratizaciju društva i raskidanje sa komunističkim
15 nasleđem. Drugo pitanje bilo je zaštita srpskih... zaštita srpskih nacionalnih
16 interesa u...u Hrvatskoj, i treće pitanje bilo je regionalizacija za koju se
17 stranka zalagala. S obzirom da sam ja pripadao jednom regionu u kome su pretežno
18 živeli Srbi, program stranke je zadovoljavao moje političke stavove i moju
19 procenu da će stranka imati uspeha sa ti...takvim programom na području kninske
20 regije na kome sam ja živio.

21 P: Hvala, gospodine Babiću. Vi ste, iz tih razloga, dakle, ušli, postali
22 član ove stranke i poslije toga, sticajem okolnosti i razvojem događaja,

23

24

25

26

27

28

29

30

1 i njen funkcioner, je li tako?

2 O: Da.

3 P: Pre toga ste bili član Saveza komunista Hrvatske, pa da li nam možete
4 reći da li ste ikada u Savezu komunista Hrvatske, a i u trenutku kada ste
5 ulazili u ovu novu stranku, ispoljavali ili imali Vi lično bilo kakve
6 nacionalističke stavove ili nacionalističke netrpeljivosti, mržnje i slično. Da
7 li ste time bili opterećeni?

8 O: Ne.

9 P: Da li ovaj program stranke koji je prošao proveru republičkog organa
10 koji je stranku registrovao u sebi sadrži bilo šta što je Vama tada delovalo u
11 bilo kom smislu ekstremno nacionalno, nedozvoljeno, neljudski, nedemokratski?

12 O: Ne.

13 P: Rekli ste da je jedno od pitanja kojima je trebalo ova stranka da se
14 bavi bilo pitanje srpskog naroda u Hrvatskoj. Možete li nam kratko reći koliko
15 je tadašnja Republika Hrvatska kao članica jugoslovenske federacije, okvirno
16 imala stanovnika i koliko stanovnika su bili Srbi, pripadnici srpskog naroda u
17 Hrvatskoj?

18 O: Poslednji popis je držan 1981. godine, znači, otprilike ću sad reći -
19 Hrvatska je imala negdje oko 4,5 milijona stanovnika. Možda malo više od toga,
20 bilo je oko 12 ili nešto malo više procenata Srba, bilo je nekoliko procenata
21 Jugoslovena i ostalih naroda i narodnosti - kako se to tada zvalo. Ako ste
22 mislili na nacionalnu strukturu stanovništva u Hrvatskoj.

23 P: Upravo sam na to mislio, gospodine Babiću. Dakle, u strukturi

24

25

26

27

28

29

30

1 stanovništva jugoslavenske republike Hrvatske, Srbi su činili 12%, ili, brojčano
2 rečeno, otprilike koliko, ako se sećate cifre? Ne insistiram da se setite do
3 detalja svake cifre, ali orijentaciono.

4 O: Pa izm... između, mislim oko 530.000, sad oko, nešto iznad 500.000.

5 P: Da li nam možete reći, a govorili smo već o tim područjima Hrvatske,
6 gde su to Srbi u Hrvatskoj živeli - u smislu teritorijalne rasprostranjenosti, a
7 posle ćemo govoriti i o gradovima.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Prije nego što svjedok odgovori,
9 želio bih da razjasnimo jednu stvar. Malo ranije, u retku 13, gospodin Babić je
10 rekao da je Srba bilo otprilike 12% ili malo više od toga, od stanovništva. Da
11 je onda bilo nekoliko postotaka Jugoslavena. Da li su Jugoslaveni nacionalna
12 grupa, nacionalnost ili pak izraz "Jugoslaveni" opisuje cijelo stanovništvo? Jer
13 nakon toga Vi kažete, Jugoslaveni i drugi, drugi narodi i narodnosti kako se to
14 zvalo u to vrijeme, a Vi ste govorili o nacionalnom sastavu stanovništva
15 Hrvatske.

16 Možete li to razjasniti?

17 SVJEDOK: Da. Po pravilima o nacionalnom izjašnjavanju koji su postojali
18 za vreme državnih popisa stanovništva, postojale su kategorije kako se neko
19 mogao nacionalno izjasniti, pa je postojao čitav niz nabrojanih naroda i
20 narodnosti, pod određenim brojem, zbog statističke obrade, za koje su se ljudi
21 prilikom popisa mogli izjašnjavati. Pa su se mogli izjašnjavati kao Hrvati,
22 Srbi, Slovenci i tako dalje. To su bili narodi ili narodnosti, znači tako...to
23 su bili Talijani, Mađari, Albanci i tako dalje. Zatim, ljudi su se mogli da
24
25
26
27
28
29
30

1 se nikako ne izjasne u smislu nacionalne pripadnosti pa je pod... bila posebna
2 kategorija onih koji se nacionalno nisu izjasnili, pa je postojala kategorija
3 onih koji su mogli regionalno da se izjasne. Znači, neko je mogô da se izjasni
4 kao Dalmatinac, Slavonac, Krajišnik, Bosanac, a da to nije nacionalna
5 kategorija. I sada ovo pitanje koje ste vi postavili, posto...postojala je i
6 kategorija "Jugosloven". I to je zanimljivo, ovaj, uvek bilo pitanje šta je to.
7 Da li je to nacionalna pripadnost ili regionalna pripadnost? Ja Vam ne bih mogao
8 tačnu definiciju dati, ali ona je bliža ovoj...ovom opredeljenju nacionalnog
9 opredeljenja, možda, nego regionalnog. To su sad po...po...po nekoj proceni bili
10 pripadnici mješovitih brakova i tako dalje, ili oni ljudi koji su... bili su
11 jedne nacionalnosti; znalo se koje, ali nisu hteli da govore i da ističu svoju
12 nacionalnost, već su, možda u nekom više političkom smislu, se izjašnjavali kao
13 Jugosloveni, ili da prikriju nacionalnost ili da potenciraju opšte
14 jugoslovenstvo kao zajedničku nacionalnost. Ako nisam bio predug, izvinjavam se.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala lijepo, gospodine Babiću. A
16 drugo pitanje koje je došlo od gospodina Milovančevića bilo je, gdje su Srbi u
17 Hrvatskoj živjeli, teritorijalno gledano, u slučaju da ste to zaboravili,
18 Milovančeviću, to je bilo manje-više Vaše pitanje.

19 G. MILOVANČEVIĆ: Hvala, časni Sude. Tako je.

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SVJEDOK: Da li, da li želite da komentarišem po regijama, opštinama ili
2 nekim većim oblastima, ili generalno da odgovorim?

3 G. MILOVANČEVIĆ:

4 P: Dozvolite samo da vodimo računa o tome da ne prekidamo jedan drugog,
5 nehotice to činimo, zbog prevodilaca koji će imati problem. Samo jedno prethodno
6 pitanje: Po ustavu Jugoslavije, pripadnici svih nacija koje su živele na
7 teritoriji Jugoslavije delili su se na narode i na nacionalne manjine. Da li je
8 naziv za te nacionalne manjine korišćen u jednom drugom smislu? Kako? Vi ste
9 pomenuli.

10 O: Da. Da. Tako otprilike. Znači, stanovništvo se delilo u tom smislu na
11 pripadnike naroda koji su bili pobrojani - većinski narodi u Jugoslaviji,
12 narodnosti, koje su predstavljale nacionalne manjine, pripadnici etničkih grupa
13 koji nisu pripadali kategoriji niti naroda, niti...niti narodnosti -

14 P: Dovoljno je, dovoljno, gospodine Babiću. Hvala Vam.

15 Postavio sam pitanje da bi Sudsko veće razumelo jednu specifičnost
16 jugoslovenskog Ustava, a to je da su, dakle, postojali narodi. Ko su bili narodi
17 u Jugoslaviji?

18 O: Po Ustavu, narodi Jugoslavije bili su: Slovenci, Hrvati, Muslimani,
19 Srbi, Crnogorci i Makedonci.

20 P: Svi ovi drugi su se nazivali "narodnostima", a to je u suštini sinonim
21 za nacionalnu manjinu. Može li se tako reći?

22 O: Nisu svi se zvali drugi narodnosti, već sam rekao, drugi su se
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zvali "narodnosti" koji su bili nacionalne manjine ili etničke grupe.

2 P: Hvala, gospodine Babiću,

3 O: To su bile dv... pardon, to su bile dve kategorije narodnosti i
4 etničke grupe.

5 P: Da li je po Ustavu postojala odrednica Jugoslovenski narod? Znači,
6 postojao je srpski narod, hrvatski narod, slovenački narod. Da li su Jugosloveni
7 bili narod? Ili ne po Ustavu?

8 O: Pa ja sam na pitanje časne sutkinje, pokušao odgovoriti šta je
9 podrazumevao pojam "Jugosloven". I to je ono što je moje saznanje o tome. Da li
10 sad treba ponovo da ponavljam to?

11 P: Dovoljno je, gospodine Babiću.

12 O: Hvala Vam.

13 P: Došli smo do pitanja, na kojim područjima jugoslovenske republike
14 Hrvatske su živeli Srbi. Prethodno jedno pitanje. Da li su Srbi u Hrvatskoj po
15 Ustavu bili narod do 1990. godine?

16 O: Da. Da u smislu ustavnog konstituisanja da je država nacionalna
17 država hrvatskog naroda, odnosno domovinska država hrvatskog naroda i država
18 srpskog naroda u Hrvatskoj. To je bila ustavna kategorija.

19 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, imam samo jednu intervenciju. U redu 14
20 piše: "Da li su Srbi bili narod do 1992.?". Ne do 1992., nego do 1990. Tada se

21

22

23

24

25

26

27

28

29

1 vrše promene hrvatskog Ustava, pa samo da se to konstatuje. Hvala Vam.

2 P: Dakle, Srbi su u Hrvatskoj živeli kao u svojoj republici i po Ustavu
3 su imali položaj naroda, isto kao što su i Hrvati bili narod po Ustavu Hrvatske.
4 Je li tako, gospodine Babiću?

5 O: Da.

6 P: Možete li nam reći u kojim područjima - ne mislim da govorite opštine
7 i tako dalje - pomenite glavna područja na kojima su u Jugoslavenskoj republici
8 Hrvatskoj živeli Srbi kao narod.

9 O: Srbi su kao narod živeli u čitavoj republici...Socijalističkoj
10 Republici Hrvatskoj, ali su bili većinsko stanovništvo na području sjeverne
11 Dalmacije, istočne Like, Korduna, Banije i dela zapadne Slavonije. Dok su na...
12 drugim područjima predstavljali takođe značajnu populaciju u stanovništvu.

13 P: Da li su Srbi u Hrvatskoj 1990. godine živeli i po gradovima Hrvatske
14 - širom Hrvatske i predstavljali značajan udeo stanovništva?

15 O: Pa, recimo, u Zagrebu 6%; Rijeci, Splitu, Dubrovniku, otprilike to je
16 u tom procentu od, do pet-šest procenata, živeli su u velikim gradovima, da.

17 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, prije
18 nego što nastavite, željela bih da mi svjedok nešto kaže.

19 Nisu li osobe unutar šest različitih republika, na primjer - Hrvati,
20 Makedonci, Slovenci, zar oni nisu imali osjećaj identiteta na osnovu toga da su
21 bili Jugoslaveni u Federaciji koja je bila Jugoslavija? Zar nije postojao

22

23

24

25

26

27

28

29

1 takav koncept, uopće?

2 SVJEDOK: Taj identitet jugoslovenski nije bio nacionalni i etnički
3 identitet, već politički, kao državljani jedne države.

4 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Ali, to nije bila stvarnost,
5 oni nisu sami sebe takvima smatrali. To nije bio njihov identitet. Da li Vi to
6 kažete?

7 SVJEDOK: To nije bio nacionalni identitet. Jugoslovenstvo nije bio
8 nacionalni identitet.

9 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Ali nije postojala neka
10 zasebna grupa poznata kao Jugosloveni. To je bio jedan zajednički denominator za
11 osobe koje nisu mogle jasno spadati ni u jednu drugu grupu.

12 SVJEDOK: Časna Sutkinjo, ja sam govorio -

13 SUTKINJA NOSWORTHY: [simultani prijevod] Jer ja još uvijek imam
14 poteškoća sa tim opisima, moram priznati. Ne znam da li sam jedina u Vijeću, a
15 možda i u sudnici koja ima poteškoća s time.

16 SVJEDOK: Postoje dve kategorije, dva načina izjašnjavanja nekoga da je
17 Jugosloven. Jugosloven u smislu nacionalne pripadnosti ili nešto slično tome u
18 Jugoslaviji na osnovu popisa predstavljalo je stanovništvo možda do 4, 5 ili 6%.
19 Znači, ta kategorija ljudi koji su se izjašnjavali kao Jugosloveni, to bi bilo
20 nešto slično nacionalnoj pripadnosti. Znači, u Hrvatskoj, ja mogu reći, znači,
21 otprilike 6 ili 7% populacije na popisima stanovništva izjašnjavalo se kao
22 Jugosloven. Znači, nešto što bi moglo biti nacionalna kategorija, ali nije bilo

23

24

25

26

27

28

29

30

1 priznato kao nacija i narod na osnovu Ustava, niti Jugoslavije, niti republika.

2 To j..., ako mogu da...da pobliže objasnim, više bilo nacionalno
3 neizjašnjavanje. Ako se neko izjasni kao Jugosloven, to je značilo da se
4 nacionalno ne izjašnjava. To je najbliže tom pojmu.

5 G. MILOVANČEVIĆ:

6 P: Govorili smo, gospodine Babiću, o Ustavu iz 1974. godine, pa ste
7 rekli da su tu došli do izražaja ti konfederalni elementi. I sada ovo što Vas
8 pita Sudsko veće, teško je sada i nama koji smo živeli u toj državi razumeti
9 tako nešto. U Americi, Amerikanac je Amerikanac, a u Jugoslaviji mogao si da
10 budeš i Srbin, i Hrvat, i Makedonac, i Musliman, i Crnogorac, samo nisi mogao da
11 budeš po Ustavu Jugosloven. Jugosloven nije bila nacija. Je li to jasno ili nije
12 jasno?

13 O: Pa, koliko ja znam nešto iz te terminologije, naučne termilo...
14 terminologije u svetu po tom pitanju, postoje dva tipa nacije. Jedan je američki
15 i možda francuski u Evropi, gde se ustvari državljanstvo podrazumeva kao nacija
16 i postoji evropski tip nacije - znači, kao što je u Evropi gde postoje Nemci,
17 Talijani, Srbi, Hrvati i tako dalje. On je malo drugačiji pojam od tog američkog
18 pojma nacije. To je moje saznanje o tome.

19 P: Imamo još jedan minut, časni Sude, pa, možda bi ovu temu mogli da
20 završimo u okviru ovog minuta. Dakle, poslednje pitanje na ovu temu bi bilo,
21 kada je u pitanju popis, gospodine Babiću, stanovnici su u svakoj jugoslovenskoj
22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 republici, i u tadašnjoj Jugoslaviji imali mogućnost da se izjasne o tome kojoj
2 naciji pripadaju - dakle, da li su nacionalno Srbi, Hrvati, Slovenci,
3 Makedonci... da ne nabrajamo sve, a dakle imali su i mogućnost da se u tom
4 smislu neopredeljuju, nego da kažu: "Mi smo Jugosloveni." Jeste Vi o tim
5 Jugoslovenima mislili kad ste govorili o popisu iz 1981?

6 O: Da.

7 P: Nadam se da ne bi bilo celishodno da ovu temu dalje produžujemo, a i
8 vreme nam je za pauzu, časni Sude, pa mislim da bi to moglo sada da se odredi.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ne znate koliko se slažem sa Vama.
10 Napraviti ćemo pauzu i vratiti ćemo se u 12.30h.

11 ... Početak pauze u 12.01h

12 ... Sjednica nastavljena u 12.31h

13 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Ustanite, molim.

14 Izvolite sestti.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, izvolite gospodine Milovančeviću.

16 G. MILOVANČEVIĆ: Pre pauze, gospodine Babiću, videli smo kakav je
17 otprilike nacionaln... približio, nacionalni sastav Republike Hrvatske,
18 jugoslovenske Republike Hrvatske bio te 1990. godine i čuli smo od Vas da ste
19 nakon tog kongres... kongresa Saveza komunista Hrvatske 1989. godine, krajem
20 1989., prešli u Srpsku demokratsku stranku. Možete li nam reći šta je osnovni
21 razlog bio, politički razlog, da učinite takav prelazak? Zašto niste nastavili
22 sa delovanjem u Savezu komunista Hrvatske?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Čini mi se već da sam nešto o tome pominjao. Prvo, program stranke je
2 bio zalaganje za demokratizaciju društva, znači, raskidanje sa komunističkom
3 prošlošću u smislu uvođenja višestranačkog sistema, pluralističkih tržišnih
4 odnosa, i tako dalje, i tako dalje, sad da ne... pravne države i da ne nabrajam
5 to. Drugi razlog je bio zato što je stranka imala u svom programu zaštitu
6 interesa Srba u Hrvatskoj koji su predstavljali većinu u području Knina, zbog
7 čega je bio moj treći razlog, ustvari, želja da dam svoj doprinos u razvoju
8 regije. I s obzirom da je upravo stranka sa tim... moja procjena je bila da će
9 stranka sa tim programom imati podršku u mojoj regiji, ja sam se opredelio za tu
10 stranku. Znači, iz ta tri razloga.

11 P: Da li ste nam rekli da je Savez komunista Hrvatske, na čijem ste
12 posljednjem kongresu bili u decembru 1989. godine, doneo odluku da uvede
13 višepartijski sistem i da čak zakaže višestranačke izbore? Zar tu borbu za
14 demokratizaciju niste mogli da vodite i u Savezu komunista Hrvatske?

15 O: Ja sam Vam rekao razloge zašto sam pristupio Srpskoj demokratskoj
16 stranci.

17 P: Da li je Savez komunista Hrvatske, koji je tada promenio ime u
18 Stranku demokratskih promena, dakle, novi naziv je bio Savez komunista Hrvatske
19 - Stranka demokratskih promena. Da li je ta stranka vodila računa o srpskim
20 interesima u Hrvatskoj, o interesima srpskog naroda u Hrvatskoj?

21 O: Pa, ta stranka... odnosno, naravno, iza svega je stajala partija,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kako se zvala u to vreme, prethodne godine i u prethodnom periodu prije uvođenja
2 višestranačkih izbora, uvodila neke promene u nazivu jezika koje su izazvale
3 dosta potresa među Srbima i to je bio jedan razlog zbog čega sam ja i nazvao te
4 tendencije u toj partiji jednim imenom: "etnofiletizma", znači, jednog više pro-
5 hrvatskog usmerenja u nacionalnom smislu nego građanskog i -

6 P: Rekli ste: "Ta partija je u toku te godine...", mislite na 1989-u,
7 "...uvodila promene u nazivu jezika." Kako to može partija uvoditi promene u
8 nazivu jezika, možete li nam objasniti? I u čemu su se sastojale te promene?

9 O: Rekao sam već, iza svega je stajala partija jer je bila na vlasti,
10 odnosno, bila je... vladala je Saborom Hrvatske. U tom smislu već sam, već sam
11 rekao, znači, Sabor Hrvatske je uvodio promene u nazivu jezika. Naravno, iza
12 čega je stajala partija.

13 P: Sabor Hrvatske... Skupština Hrvatske, drugim rečima rečeno. Može li
14 se tako reći?

15 O: Pa u srpskom jezičkom izrazu, da. Il' da kažemo istočnom izrazu
16 srpsko-hrvatskog/hrvatsko-srpskog jezika. Kako se nekad zvao.

17 P: A, kakve su to promene jezika bile u pitanju, gospodine Babiću? O
18 čemu se radilo, znate li nešto detaljnije o tome?

19 O: Pa rekao sam, naziv jezika, a jezik se zvao prije toga hrvatsko-
20 srpski jezik. U službenoj upotrebi u Hrvatskoj bio je hrvatsko-srpski jezik. To
21 mu je bio službeni naziv. Do promene naziva došlo je... do prve promene naziva
22 došlo je, znači za vreme vladavine Saveza komunista Hrvatske, 1989. godine,

23
24
25
26
27
28
29
30

1 jer je do promene naziva dolazilo i za vreme vladavine HDZ-a, 1990. Ta promena
2 prva u nazivu jezika bila je jedna malo neobična konstrukcija naziva jezika. Pa
3 je rečeno da je u službenoj upotrebi u Hrvatskoj hrvatski književni jezik koji
4 se naziva hrvatski ili srpski jezik. Tako. Ta je formulacija u smislu naziva
5 jezika predstavljala kroatizaciju, odnosno pojma zajedničkog jezika Srba i
6 Hrvata, ali je još uvek nekako zadovoljavala formu jer se tumačilo: pa eto, to
7 je isto, ali neko ko kaže srpski jezik, to isto znači i hrvatski. Ili ako neko
8 kaže hrvatski, to je srpski, ali je onda zbog odrednice hrvatski književni, to
9 predstavljalo pitanje i u stručnoj i u političkoj javnosti, šta sad to znači. To
10 je bilo stanje, znači, prije višestranačkih izbora u Hrvatskoj.

11 P: Da li je to pitanje jezika bilo prevashodno jezičko pitanje,
12 lingvističko ili prevashodno političko pitanje?

13 O: Pa prvo političko, a onda i lingvističko jer je sa nazivom jezika
14 dolazilo i do postepene promene u leksici, odnosno u uvođenju dijalekatskih
15 pojmova iz Hrvatske u književni jezik, ili arhaizama, ili nisam ja sad jezički
16 stručnjak da bih precizno objašnjavao u tome. Bio je, znači, to i politički
17 potez i...i leks... i lingvistički.

18 P: Rekli ste da je do 1989. godine u Hrva... u jugoslovenskoj republici
19 Hrvatskoj službeni jezik bio hrvatsko-srpski jezik. Da li je takva odrednica

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 vezana za činjenicu da je takođe po Ustavu Hrvatske u Hrvatskoj pored hrvatskog
2 naroda postojao i srpski narod. Dakle, i Srbi su po Ustavu bili narod, pa je
3 onda i u jezičkom smislu postojalo to izjednačavanje. Hrvatsko-srpski jezik,
4 Srbi i Hrvati kao narod. Je l' ima tu neke...

5 O: Ne, ne u tom smislu.

6 P: ...veze ili ne?

7 O: Neke veze ima, ali ne u tom smislu. Ima... naziv jezika je bio takav
8 zato što je to jedan jezik kojim su govorili Srbi, Hrvati, Muslimani i
9 Crnogorci. I to je stručni naziv jezika i naziv jezika u stručnoj, lingvističkoj
10 ja...javnosti i koji se zvao...koji... naziv jezika je bio takav u Hrvatskoj,
11 Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori u raznim kombinacijama: hrvatsko-srpski
12 jezik u Hrvatskoj, ili srpsko-hrvatski jezik u Srbiji ili još jedna šira
13 formulacija u Bosni i Hercegovini gde se jezik zvao srpsko-hrvatski - hrvatsko-
14 srpski ili hrvatsko-srpski - srpsko-hrvatski. Mislim, sve se svodilo na to
15 da...da se kaže da je to jezik Srba, Hrvata, Muslimana i Crnogoraca, jedan
16 jezik. Znači, to... u tom smislu je bila neka ta veza u nazivu jezika sa nazivom
17 nacije. A u Hrvatskoj, što se tiče ustavne kategorije, postojanja Srba i Hrvata
18 kao naroda u Ustavu, to ima indirektno veze sa...sa nazivom jezika, ali je
19 posebno pitanje.

20 P: Ako je do 1989. godine, službeni jezik u Hrvatskoj bio hrvatsko-
21 srpski jezik, a od tada, tim promenama 1989. godine, kao službeni jezik

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 postao je hrvatski književni jezik, da li je to značilo izbacivanje srpskog
2 jezika iz službene upotrebe?

3 O: Ne, definitivno te 1989. godine - već sam objasnio zašto - zato što
4 je uvedena ta neobična formulacija.

5 P: Dobro, dobro, gospodine Babiću, u redu je. Da ne zadržavamo Sudsko
6 veće, hvala.

7 O: To je bila prva promena u nazivu, a drugom promenom u nazivu 1990.
8 pod HDZ-om, se potpuno brisao pojam srpski iz naziva jezika. Pretpostavljam da
9 želite o tome da...da...da se govori.

10 P: Kada dolazi do te druge promene naziva jezika koju je izvršio HDZ?

11 O: Dolazi u...u junu i početkom jula 1990. godine sa predlogom ustavnih
12 a... sa predlogom amandmana na Ustav Hrvatske.

13 P: Da li se to dešava posle prvih višestranačkih izbora u Hrvatskoj u
14 aprilu 1990. godine?

15 O: Da.

16 P: Da li je na tim prvim višestranačkim izborima u Hrvatskoj 1990.
17 godine, pobedila HDZ?

18 O: Da.

19 P: Da li je tačno da je na tim prvim višestranačkim izborima, HDZ
20 osvojio 41% glasova, ali da je zahvaljujući većinskom sistemu dobio najviše
21 mesta u Saboru Hrvatske, parlamentu Hrvatske?

22 O: Da.

23 P: Da li je tačno da je predsednik HDZ-a. Hrvatske demokratske
24 zajednice, gospodin Franjo Tuđman, postao i predsednik Republike Hrvatske?

25 O: Postao je predsednik Predsedništva Republike Hrvatske, što je značilo
26 šef države. Da, u tom smislu u kome Vi pitate.

27

28

29

30

1 P: Da li pored uvođenja hrvatskog jezika, kao službenog jezika u
2 Hrvatskoj, dolazi do još nekih promena u pogledu statusa srpskog naroda u
3 Hrvatskoj?

4 O: Da.

5 P: Da li nam možete reći koje su to promene?

6 O: Bilo je nekoliko promena koje su, na direktan ili indirektan način
7 pogadale pitanje srpskog naroda u Hrvatskoj. Jedna je bila ukidanje zajednice
8 opština kao dotadašnje regionalizacije u Hrvatskoj, što je tumačeno kao jednim
9 atakom na prava Srba, premda direktno nije se iz toga moglo izvesti to, ali je u
10 suštini i posledično to značilo. Zatim, pomenuli ste već i promena u nazivu
11 jezika, zatim, oko svođenja ustavne kategorije, što je bilo najvažnije - pitanje
12 ustavne kategorije srpskog naroda u Hrvatskoj - gde je on tretiran kao
13 nacionalna manjina. To su... zatim, obilježja države, simboli države u kojima su
14 /?se/ uvodili hrvatski nacionalni istorijski simboli za obilježja države, što je
15 bilo jednonacionalno obilježavanje... obilježavanje zajedničke države Hrvata i
16 Srba, odnosno Republike Hrvatske. Promene u nazivu republike, što... koje nisu
17 imale ovu posledicu po međunacionalne odnose, one su se ticale prome...
18 izbrisanje... skidanje pojma "socijalistička" jer se išlo u skladu sa reformom
19 političkom... društva. Eto to su...to su bili ustvari predlozi amandmana
20 na...na...na Ustav koji je predložen krajem juna, početkom jula 1990. godine, da
21 bi se konačno realizovao..la...o...o...lo sve to u novom ustavu iz decembra
22 meseca 1990. godine, novom Ustavu Hrvatske.

23 P: Vrlo ste detaljno govorili o ovim promenama, gospodine Babiću, rekli
24 ste, između ostalog, i uvođenje jednonacionalnih, hrvatskih obeležja

25

26

27

28

29

30

1 kao zvaničnih obeležja Republike Hrvatske. Šta ste pod tim mislili, u kom
2 smislu? Možete nešto preciznije reći?

3 O: Pa, uvođenje takozvane o...ogoljene šahovnice, što je... šahovnica je
4 pojam, ovako o...obični, običajeni pojam za hrvatski istorijski grb koji je
5 dotlen bio dio grba socijalističke Republike Hrvatske u kome je još bila
6 petokraka, ali je bio ukomponovan kao dio grba. Međutim, znači, novim promenama,
7 šahovnica je isticana bez...bez dodataka, znači, sama po sebi, ona je
8 predstavljala istorijski simbol hrvatske države i hrvatskog naroda, ali je
9 izazvala diskusije i među Hrvatima i među Srbima - šta ona ustvari znači i
10 šta...šta to znači.

11 P: A da li se ta šahovnica vezuje za - u bilo kom smislu - za Nezavisnu
12 Državu Hrvatsku od 1941. do 1945.? Šta je tamo značila?

13 O: Da, ja sam već rekao. Znači, ona je izazvala diskusije i među Srbima
14 i među Hrvatima. Sama po sebi, ona je izazvala evociranje uspomena na Nezavisnu
15 Državu Hrvatsku kada je taka, ili sličan tome simbol, bio simbol Nezavisne
16 Države Hrvatske. U Hrvatskoj javnosti je na tu temu bila diskusija. Kakva je
17 šahovnica ustaške države bila, a kakva je šahovnica Republike Hrvatske, a ona se
18 svodila na to u rasporedu polja. Koje je polje počinjalo sa bijelom bojom, a
19 koje je polje počinjalo sa crvenom bojom.

20 P: Da li nam možete reći šta je bio osnovni politički cilj stranke kojom
21 je rukovodio gospodin Tuđman, Hrvatske demokratske zajednice?

22 O: Pa, znači, demokratizacija društva, raskidanje sa komunističkom
23 prošlošću i izraziti nacionalni, odnosno, moglo bi se reći nacionalistički i
24 ekspanzionistički politički cilj.

25 P: Šta je taj, šta je to taj "izraziti nacionalistički politički cilj"
26 konkretno značio?

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

O: Pa, značio je, jednim opštim pojmom ono što se govorilo, "kroatizaciju", takozvanu, svega i svačega. Počevši da su sve javne ustanove počele dobijati naziv "hrvatski". Ne u smislu Hrvatski kao Republike Hrvatske, već u smislu "hrvatski" u smislu etničke odrednice. I naravno već smo govorili oko...oko strukture... oko promene naziva i...i uvođenje novog...novog, takozvanog, govora u službeni jezik i jedan politički program koji je definisan u smislu stvaranja konfederacije ili nezavisn... konfederacije u Jugoslaviji ili Nezavisne Države Hrvatske koja je, barem u predizbornoj kampanji predsednika stranke Tuđmala...Tuđmana, trebala da zahvati i teritorij Bosne i Hercegovine.

P: Tim detaljom...detaljem Bosnom i Hercegovinom i tim političkim ciljem HDZ-a bavićemo se kasnije, gospodine Babiću. Da li se, dakle, kao sumiranje svega ovoga što se dešavalo u tom kratkom vremenskom periodu u prvoj polovini 1990. godine, može reći da su ustavne promene značile da Srbi gube status naroda u Hrvatskoj? Da gube naziv jezika, da gube mogućnost da organizuju zajednicu opština, koja je do tada po Ustavu Hrvatske postojala, kao i ovo prethodno, da gube bilo kakva sopstvena obeležja i da se uvide hrvatska obeležja i da je osnovno hrvatsko obeležje ono - šahovnica - koje je bilo obeležje Nezavisne Države Hrvatske u kojoj su Srbi u toku Drugog svetskog rata teško postradali. Da li se to, kao sumarno, može tako reći?

O: Da, sve izuzev oblika šahovnice. Ja sam to već rekao da je ona generalno podsećala, je li, na ogoljenu šahovnicu iz NDH, ali su -

1 objašnjeno je u Hrvatskoj, sad možda neću bit dovoljno precizan - da je ustaška
2 počinjala sa...sa bijelim poljem, a stvarna, istorijska sa crvenim ili nešto
3 tako. Znači, uz ovu moju ogradu, odgovor na Vaše pitanje je "da".

4 P: Da li su sve ove promene u političkom životu Hrvatske, koje su se
5 ticale srpskog naroda u Hrvatskoj, bile najavljene i počele poznatom rečenicom
6 gospodina Tuđmana: dvajest...dvadesetčetvrtog februara 1990. godine na
7 osnivačkom sastanku Hrvatske demokratske zajednice, koji je tom prilikom rekao
8 doslovno: "Nezavisna Država Hrvatska..." dakle, fašistička, kvislinška Hrvatska
9 "...nije bila samo kvislinška tvorba i fašistički zločin, već i izraz povijesnih
10 težnji hrvatskog naroda." Da li se sećate toga?

11 O: Da. Tu rečenicu je Tuđman rekao.

12 P: Da li su potom izvršene, odnosno predložene ustavne promene, koje su
13 se sprovodile amandmanima na Ustav Hrvatske, nailazile na odobravanje srpskog
14 naroda u Hrvatskoj, ili se on tome protivio?

15 O: Politički predstavnici srpskog naroda su se tome protivili..., a to
16 protivljenje je podržao i srpski narod na plebiscitu.

17 P: Da li nam možete reći na koji način je vršeno to protivljenje
18 predstavnika srpskog naroda u Hrvatskoj?

19 O: Pa najpre su održani politički skupovi na kojima su vršene...
20 rasprava pošto su ustavni amandmani bili na javnoj raspravi; obavljena je javna
21 rasprava između predstavnika opština u kojima su Srbi bili većina zastupnika u

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Saboru Hrvatske i drugih javnih ličnosti srpskog naroda na kojima su ti
2 amandmani odbačeni. Zatim, u vreme kada je Sabor -

3 P: Dovoljno je, gospodine Babiću. Doći ćemo do... dalje... u daljem
4 razgovoru do te teme. Nešto sam hteo da Vas pitam ovde. Izvinite što Vas
5 prekidam.

6 Dakle, da li je to što se tada menjalo u hrvatskom Ustavu vršeno po
7 ustavnoj proceduri u smislu da se činilo ustavnim amandmanima i da li su te
8 ustavne promene, predložene ustavne promene vršene u skladu sa Ustavom Hrvatske?
9 To što je predlagalo hrvatsko rukovodstvo tada, 1990.?

10 O: Što se tiče samog legalizma, da, a u generalnom smislu, u...u smislu
11 načela Ustava, ne.

12 P: Šta od ovih promena u smislu načela Ustava nije bilo u skladu sa
13 Ustavom? Šta načelno nije bilo u skladu sa Ustavom Hrvatske?

14 O: Ako mogu da kažem zaključak koji su politički predstavnici Srba tada
15 doneli, da je to predstavljalo majorizaciju, znači, nametanje volje jednog
16 konstitutivnog naroda drugom konstitutivnom narodu i da je to kršilo načelo
17 Ustava.

18 P: Da li je pri tome ta, takva majorizacija o kojoj govorite, vršena uz
19 jasnu simboliku i evociranje na neke mnogo ružne stvari iz prošlosti? Na
20 primjer, ta šahovnica i novi govor.

21 O: Da, sad o šahovnici sam već govorio i rekao sam kakve su sve
22 diskusije i tumačenja o...oko nje postojale. Znači, među Srbima su... je bilo
23 potenciranja, pogotovo u srpskim medijima pojma šahovnice kao pojma hrvatske
24 ustaške države i Srbi su postepeno prihvatili takvo tumačenje šahovnice, a s

25

26

27

28

29

30

1 druge strane ja sam rekao šta ona predstavlja: ona je i bila dio grba, starog,
2 odnosno, socijalističkog grba Hrvatske. Ovako ogoljena, ona je dominirala, ona
3 je bila istorijski grb Hrvatske i sa Hrvatske strane je tumačeno da ona, zbog
4 rasporeda polja nije...nije ustaška. Međutim, mislim da...da...da želite da
5 kažete kakva je reakcija i...i...i stav bio Srba na to. Ono što je kroz štampu
6 objašnjeno šta je to i kako su Srbi to doživjeli uopšte i tumačili, ona je
7 vezivana za...za pojam Nezavisne Države Hrvatske.

8 P: Hvala, gospodine Babiću. Pomenuli smo da je gospodin Franjo Tuđman na
9 osnivačkom tom sastanku Hrvatske demokratske zajednice govorio o toj Nezavisnoj
10 Državi Hrvatskoj kao izrazu povijesnih težnji hrvatskog naroda. Da li Vam je
11 poznato, da li su u prvom redu tog osnivačkog skupa sedeli najeminentniji ljudi
12 iz ustaške emigracije iz inostranstva? Oni, kojima je do tada bio zabranjen
13 ulazak u Jugoslaviju zbog takvog delovanja?

14 O: Ja mislim da...da možda govorite o takozvanom Prvom općem saboru HDZ-
15 a iz tog vremena. Mislim da to nije bio osnivački skup HDZ-a, il' je bio možda
16 formalno, stranka je već postojala, ali to je takozvani Prvi opći sabor HDZ-a, a
17 ko je sve sedeo, tačno ja ne znam, međutim, štampa je objavila da su mnogi
18 emigranti koji do tada nisu... politički emigranti iz Hrvatske koji nisu imali
19 pravo i koji nisu smjeli dolaziti, ovaj, u Jugoslaviju i Hrvatsku do tada,
20 prisustvovali tom saboru. Sad, koja su to imena, ja Vam ne mogu reći.

21 P: Hvala, gospodine Babiću. Srbi su na ovako predložene promene koje se
22 tiču njihovog... pitanja njihovog statusa, životnog statusa, nacionalnog statusa
23 u Hrvatskoj, odgovorili primen...primedbama na amandmane kojima su se predlagale
24
25
26
27
28
29
30

1 takve promene Ustava Hrvatske. Da li je to tačno?

2 O: Odbačeni su ti amandmani koji su protumačeni kao amandmani kojim se
3 zadire...zadiru... krše načela Ustava i pravo srpskog naroda da bude narod...
4 konstitutivni narod Hrvatske.

5 P: Ne znam da li smo se dobro razumeli, gospodine Babiću. Dakle, hteo
6 sam da pitam da li su Srbi na tako predložene promene Ustava odgovorili
7 podnošenjem svojih kontra-predloga, kontra-amandmana i šta je bilo sa njima?

8 O: Bilo je, znači, odbacivanja ovih amandmana i bilo je predloga koji
9 nisu prihvaćeni od strane Komisije za pripremu novog Ustava i Sabora Hrvatske.
10 Bile su dve vrste predloga. Jedna je išla u smislu diskusije po pojedinim
11 tačkama, predlozima za novi Ustav. To je bila jesen 1990. godine i druga je išla
12 - predlog za formiranje autonomne oblasti ili županije Krajine u okviru
13 Republike Hrvatske koji sam ja podnio, a koji je odbačen od strane Sabora
14 Hrvatske.

15 P: Da bi se razumelo ovo o čemu smo sada razgovarali, molim Vas da nam
16 kažete o osnovnoj odrednici jugoslovenskog Ustava, saveznog Ustava iz 1990.
17 godine o tome ko je rukovodio saveznom državom kao federacijom. Nju su činile
18 republike, a ko je se nalazio na čelu savezne države? Koji organi? Da li se
19 sećate toga?

20 O: Savezna skupština, Predsedništvo SFRJ, Savezno izvršno vijeće.
21 /nerazgovijetno/

22 P: Na to sam mislio, gospodine Babiću, hvala Vam.

23 Da li je Predsedništvo SFRJ predstavljalo, običnim jezikom rečeno,
24 kolektivnog šefa države?

25 O: Da.

26

27

28

29

30

1 P: Možete li nam reći odakle su dolazili i ko je činio članove
2 kolektivnog šefa države? Članove Predsedništva Jugoslavije te 1990.? Ne mislim
3 na imena, nego na dolazak iz kojih struktura, republika.

4 O: Po jedan predstavnik svake republike i autonomne pokrajine.

5 P: Koliko je Jugoslavija imala republika 1990. godine?

6 O: Šest.

7 P: Koliko je Predsedništvo Jugoslavije imalo članova?

8 O: Osam.

9 P: Možete li nam reći kako to da šest republika daje osam članova
10 predsedništva?

11 O: Ja sam rekao da je svaka republika davala po jednoga člana i svaka
12 pokrajina je davala po jednog člana. Bile su dve pokrajine, Kosovo i Vojvodina.

13 P: Te dve pokrajine, Kosovo i Vojvodina, po Ustavu Jugoslavije iz 1974.,
14 gde su se nalazile? Čiji su sastavni deo bile? Čije su to pokrajine bile?

15 O: One su imale... one su bile deo teritorija Srbije, ali su imale
16 dvojni konstitutivni položaj. Bile su u sastavu i Srbije, i Federacije.

17 P: Dakle, po Ustavu iz 1974. godine, Republika Srbija, kao jedna od
18 članica jugoslovenske federacije, imala je u svom sastavu dve autonomne
19 pokrajine koje su imale vrlo visoka ovlašćenja. Da li je to tačno?

20 O: Da.

21 P: Da li je bilo koja druga jugoslovenska republika imala autonomne
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pokrajine u svom sastavu?

2 O: Ne.

3 P: U dosadašnjem Vašem svedočenju, Vi ste pominjali mnogo, na primjer,
4 područja u bivšoj jugoslovenskoj republici Hrvatskoj. Pominjali ste Dalmaciju,
5 Kordun, Liku, Baniju, Slavoniju, Baranju. Čak ste pokazivali granice tih
6 područja. Da li je to tačno, gospodine Babiću?

7 O: Da.

8 P: Da li je ijedno od tih područja imalo status autonomne pokrajine u
9 smislu u kome su ga imale Vojvodina i Kosovo?

10 O: Ne.

11 P: Da li su Vojvodina i Kosovo, kao delovi Srbije, po Ustavu Jugoslavije
12 odlučivale o izboru predsednika Srbije? Dakle, bez dva glasa, bez glasa Kosova i
13 Vojvodine, da li je mogao da se izabere predsednik Predsedništva Srbije?

14 O: Pa sad ste mi postavili pitanje koje... za koje ja nisam potpuno
15 siguran za izbor, ali ono što ja znam, mogu Vam reći - da se... da izbor
16 predsed... članova Predsedništva i predsednika Predsedništva je vršen u
17 Skupštini do...do Ustava... do novog Ustava Srbije iz 1990. godine. Ne znam sad
18 na šta ste tačno mislili i na koji period.

19 P: Rekli ste da su Kosovo i Vojvodina, kao delovi Srbije, bili i članice
20 jugoslovenske federacije. U tome smislu da su, na primjer, davale svoje članove
21 za Predsedništvo Jugoslavije. Da li je to tačno?

22 O: Da i u Veće republika i pokrajina Savezne skupštine.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li je tačno da je predstavnik Kosova, inače Albanac, Fadil Hodža
2 bio predsjednik Predsedništva Jugoslavije, osamdesetih godina?

3 O: Da. U jednom mandatnom periodu, da.

4 P: Da li nam možete reći kako je dolazilo do toga da od tih osam članova
5 Predsedništva, jedan bude predsjednik Predsedništva? Koji je tu mehanizam
6 postojao?

7 O: Pa, postojao je poslovnik o radu, ili protokol ili... koji je
8 regulisao raspored smene predsjednika Predsedništva i potpredsjednika
9 Predsedništva. Naime, utvrđen je redosled takav, da je jedan od članova
10 Predsedništva, jednu godinu obavljao dužnost predsjednika Predsedništva i
11 naravno, isti, na isti način drugi član, jedan od članova za potpredsjednika
12 Predsedništva. I po sistemu rotacije, jedan od članova Predsedništva je dolazio
13 na taj položaj. Položaj predsjednika Predsedništva.

14 P: Da bi ovo što ste ispričali bilo jasnije, da li je 1990., kao i pre
15 toga, po Ustavu Slovenija imala svog predstavnika u Predsedništvu? Člana
16 Predsedništva Jugoslavije, i ko je to bio?

17 O: Da, imala je Slovenija Drn...Drnovškega da je bio. Janez Drnovšek...

18 P: Tako je, tako je.

19 O: ...čini mi se.

20 P: Da li je Hrvatska imala svog predstavnika u Predsedništvu
21 Jugoslavije?

22 O: Da.

23 P: To je bio?

24 O: Kada?

25 P: 1990. godine, gospodin Mesić, pretpostavljam.

26

27

28

29

30

1 O: Pa, najpre je bio Stipe Šušvar, a onda... a Mesić je bio najpre
2 predsednik Vlade, onda je tokom 1990., ja sad tačno ne znam kada, do kraja,
3 svakako, Hrvatska je promijenila svog člana. Znači, povukla je Šušvara i...i...i
4 na to mesto je došao Mesić.

5 P: Da li su i sve ostale jugoslovenske republike i ove dve pokrajine,
6 dakle, imale svoje članove u sastavu Predsedništva 1990. godine? Predsedništvo
7 je brojalo osam članova i tih osam članova su birali predsedavajućeg
8 Predsedništva, predsednika Predsedništva. Da li je to tačno?

9 O: Da. Ne, ne... rekao -

10 G. WHITING: [simultani prijevod] Ispričavam se, časni Sude, mislim da je
11 ovo pitanje postavljeno sada već nekoliko puta i na njega je nekoliko puta
12 odgovoreno.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, imate li
14 nešto za odgovoriti? Jer mislim da se već neko vrijeme vrtimo u krugovima. Već
15 jako dugo vremena.

16 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja samo pokušavam da dobijem odgovor od
17 svedoka na pitanje da li je ustavna odredba iz saveznog Ustava omogućavala
18 svakoj republici, svakoj članici jugoslovenske federacije da, kada dođe na nju
19 red po jednom protokolu koji je unapred dogovoren, dobije svoga predsednika.
20 Dobije predsednika Predsedništva Jugoslavije. Da li je svaka jugoslovenska
21 republika i pokrajina imala takvu mogućnost? Svedok je o tome govorio.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] To pitanje može se postaviti u obliku
23 jedne kratke rečenice. Vi ste, zapravo, to pitanje već ranije postavili, svjedok
24
25
26
27
28
29
30

1 Vam je odgovorio da je postojao sistem rotacije u okviru kojeg je svaka
2 republika imala priliku da ima čovjeka na mjestu predsjednika Predsedništva. Vi
3 ste ga čak pitali o Kosovu, što je u to vrijeme bila autonomna pokrajina. On je
4 rekao, da, i Kosovo je imalo priliku da dade predsjednika Predsedništva. Ja
5 mislim da se to pitanje može postaviti u jednoj kratkoj, jednostavnoj rečenici i
6 da se na njega može dobiti odgovor. Sada se uvelike udaljavamo od onoga čime se
7 bavi Optužnica. Bavimo se cijelim historijatom bivše Jugoslavije, a nemamo još
8 mnogo vremena. Ovaj svjedok može sa nama provesti još samo dva dana.

9 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, uz dužno poštovanje, Odbrana samo pokušava
10 da dođe do odgovora na pitanje... na tezu Tužilaštva -

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Postavite pitanje, gospodine
12 Milovančeviću. Postavite pitanje i pustite svjedoka da odgovori.

13 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja neću komentarisati navode Optužbe u
14 pogledu suštine političkih zbivanja u Jugoslaviji, ali s...sam pitanja
15 postavljao da bi proverio te navode Optužbe i da bi eventualno došao do nekih
16 odgovora. Ali ste Vi sada pokrenuli jedno pitanje koje je mene potpuno zbunilo.
17 Do sada nismo imali bilo kakvu vrstu informacije o tome koliko će da traje
18 unakrsno ispitivanje ovog svedoka. Ovaj svedok je najznačajniji svedok na strani
19 Tužilaštva koji se ovde pojavljuje. I on je ispitivan više od četiri dana.
20 Mislim da preostala dva dana koja ste pomenuli su apsolutno neodgovarajuće vreme
21 za Odbranu i da Odbrana u unakrsnom ispitivanju mora da pokrene čitav niz
22 drugih, važnih pitanja. Ovo je samo uvod u ta pitanja.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. WHITING: [simultani prijevod] Časni Sude, dopustite da ja nešto kažem
2 u vezi s time. Ja sam nakon današnje sjednice želio o tome razgovarati sa
3 Obranom i isto tako obratiti se Sudu i van sudnice kako ne bismo trošili sudsko
4 vrijeme na to, ali kad je već ovo pitanje spomenuto - Vi ste naravno mislili na
5 to da je ovaj svjedok predviđen da završi sa svjedočenjem krajem tjedna 03.
6 marta, zbog drugih razloga. No taj raspored napravljen je uz pretpostavku da
7 ćemo raditi više radnih dana. Međutim, sada kada imamo ovu pauzu od tjedan dana
8 koja nam predstoji, mislim da bismo trebali vidjeti da li da svjedoka zadržimo
9 ovdje nešto duže kako bi Obrana mogla na raspolaganju imati adekvatno vrijeme za
10 unakrsno ispitivanje. Ja sam namjeravao prvo mog kolegu u Obrani pitati koliko
11 mu vremena, po njegovom mišljenju, treba i da onda sa Vama u Sudskom vijeću
12 dogovorim to da možda ovaj svjedok ostane dan ili dva dulje ovdje, kako bi se
13 njegovo unakrsno ispitivanje moglo završiti. No rekavši sve ovo, ja mislim da je
14 dosadašnje unakrsno ispitivanje bilo dosta opširno i zašlo u razne teme i
15 ukoliko postoji neki način da unakrsno ispitivanje malo brže teče, bilo bi to
16 dobro, međutim, to naravno ostavljam sasvim u rukama Vijeća.

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Whiting, u vezi prve stvari
18 koju ste spomenuli, pretpostavljam da ono što se ranije dogodilo možemo uzeti
19 kao presedan. Ukoliko želite da svjedok ovdje ostane duže, to trebate učiniti
20 putem formalnog podneska Vijeću.

21 G. WHITING: [simultani prijevod] To je bila i moja namjera i to ću
22 učiniti.

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Dakle, nema potrebe da van sudnice
24 razgovarate sa Vijećem ili sa Obranom u vezi s time. Vi, naravno, možete
25 slobodno razgovarati kako biste saznali koliko dugo će trajati njihovo
26
27
28
29
30

1 ispitivanje kako biste Vi mogli ustanoviti koliko dugo svjedok ovdje treba i
2 ostati.

3 G. WHITING: [simultani prijevod] To mi je i bila namjera.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Što se tiče ove druge stvari, ovo
5 nije prvi puta da Sudsko vijeće daje do znanja da se unakrsno ispitivanje
6 udaljava od teme. Mi pokušavamo navesti gospodina Milovančevića da se barem
7 vrati na relevantna pitanja u ovom predmetu. Još jednom, gospodine Milovančeviću
8 ja Vam kažem da Vas ja ne želim ograničavati u Vašem unakrsnom ispitivanju
9 svjedoka. Međutim, mislim da je važno da se držite relevantnih tema. Mi smo se
10 bavili nerelevantnim stvarima - vremenski gledano - bavili smo se 1971. godinom,
11 što je 20 godina ranije od relevantnog perioda u ovom predmetu. Sada pak
12 govorimo o sastavu Predsjedništva SFRJ. Ovaj svjedok je u jednoj rečenici rekao
13 da je postojao sistem rotacije koji je omogućavao svakoj republici i autonomnoj
14 pokrajini da postane predsjednikom Predsedništva i nisam sasvim siguran što Vam
15 tu još treba. Ako postoji nešto takvo, u redu, onda, molim Vas da to i utvrdite
16 i to što je moguće brže. Hvala lijepo.

17 G. MILOVANČEVIĆ: Ja sam Vam zahvalan, časni Sude, na upozorenju i ja ću
18 se Vaših upozorenja uvek držati i poštovati ih. Želeo sam samo da Vam... da
19 kažem, da je Odbrana pokušala da ukaže na jednu vrlo relevantnu činjenicu. A
20 naime, da je... da su težnje za destrukcijom Jugoslavije - koja je jedini
21 međunarodno priznati subjekat 1990. godine - počele ne ni januara 1990. godine,
22 ni februara 1989., već mnogo ranije, čak 20 godina pre ovih zbivanja. I da je
23 ovo što se dešava 1990. godine samo finale jednog dugoročnog procesa u kome je
24 potrebno sagledati uloge svih faktora, njihovo realno ponašanje, stvarne ciljeve

25

26

27

28

29

30

1 i prikrivene ciljeve da bi se mogli izvući zaključci o tome šta se zaista
2 dešavalo na političkoj sceni Jugoslavije u to vreme. Žao mi je što sam Sudsko
3 veće opteretio čitavim nizom podataka koji se odnose na prethodni period, ali to
4 je tek samo kroki šema i kroki detalj za ono što se zaista valjalo iza brega i
5 što je došlo kao eksplozija 1990. godine.

6 Jer mi sve vreme dok traje ovaj postupak, govorimo o Hrvatskoj, o JNA, o
7 njenoj agresorskoj ulozi. Odbrana hoće da ukaže samo na jedan detalj, da jedini,
8 međunarodno pravni priznati subjekat 1990., jeste Socijalistička Federativna
9 Republika Jugoslavija. Dakle, Jugoslavija kao međunarodno... subjekt
10 međunarodnog prava. Da bi se shvatilo šta se dešavalo i šta su stvarni uzroci, a
11 šta posledice, ja sam otišao malo šire, nastojaću da to sužim što mogu više.
12 Hvala Vam, časni Sude. Da li mogu da nastavim?

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, ušli ste u jako puno detalja, ali
14 niste nam ništa rekli o tome što je gospodin Martić radio od 1971. do 1990., a
15 ovdje smo, u ovoj sudnici kako bismo čuli nešto o gospodinu Martiću. Nismo čuli
16 ništa o tome šta je on radio od 1971. na dalje. U svakom slučaju, nastavite,
17 gospodine Milovančeviću, idemo dalje raditi.

18 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, pošto je ovo unakrsno ispitivanje, Odbrana
19 će, o ulozi gospodina Martića u tom periodu govoriti kada bude došla faza
20 postupka gde je to nama cilj, a mi sada samo odgovaramo na teze tužioca iz
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 glavnog ispitivanja. I prelazimo odmah na pitanja, hvala Vam.

2 P: Gospodine Babiću, šta je bila faktička posledica odluke da se Srbi
3 izbace iz Ustava Hrvatske kao narod? Da li Vi znate? I pravna posledica.

4 O: Šta je pitanje? Dva pitanja ili jedno pitanje?

5 P: Postaviću preciznije pitanje. Kažete da je Sabor Hrvatske usvojio
6 amandmane i izbacio Srbe iz Ustava Hrvatske kao narod. Da li je to tačno?

7 O: Ja sam rekao precizno, znači, 25. jula 1991. godine., Sabor Republike
8 Hrvatske usvojio je predložene amandmane na Ustav Hrvatske, a u decembru mesecu,
9 znači, oko... sad, možda ću bit neprecizan, 23. možda, decembra, usvojio je novi
10 Ustav Republike Hrvatske u kome Srbi više nisu tretirani kao konstitutivni
11 narod, već su svedeni na pojam... na...na pojam nacionalne manjine. Ako je to
12 suština Vašeg pitanja.

13 P: Da li su pravo političkog izjašnjavanja o poziciji Hrvatske kao
14 članice jugoslovenske federacije, imali... mogli imati Srbi u situaciji kada su
15 svedeni na poziciju nacionalne manjine?

16 O: To pitanje je otvoreno aprila i maja 1991. godine u tom smislu da se
17 građani republike mogu izjasniti o državnom statusu republike, a to je došlo u
18 drugim okolnostima i po dogovoru predsjednika republika koji su se tada
19 sastajali i krize koja je u to vreme eskalirala. Znači, to sad... ako želite,

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1   odnosno, molio bih Vas da mi precizirate na koji period mislite i šta je u...
2   šta je ustvari, kakvo je pitanje?

3   P: Doći ćemo, doći ćemo do toga. Gospodine Babiću, rekli ste, Srpska
4   demokratska stranka počinje da se bavi upravo tim pitanjima koja su po srpsko
5   stanovništvo, po srpski narod u Hrvatskoj, vitalna. I dolazi do odbacivanja
6   amandmana na ustav Hrvatske. Da li je to tačno? Kad je to bilo i ko je to
7   učinio?

8   O: Na Saboru srpskog naroda u Hrvatskoj, koji je održan 25. jula 1990.
9   godine, odbačeni su amandmani na Ustav Hrvatske koji zadiru u pitanje
10   konstitutivnosti Srba u Hrvatskoj. Mislim da na to mislite.

11   P: Taj sabor je bio 25. jula i održan je u mesu Srbu. I ko je pohodio,
12   ko je posetio taj sabor? Koliki broj ljudi je bio prisutan i da li je doneta
13   neka odluka tom plikom ili neke odluke, možete li nam reći?

14   O: Da. Na Saboru je učestvovalo oko 100.000 građana srpske nacionalnosti
15   sa područja Republike Hrvatske. To je pri... Šta je sledeće pitanje?

16   P: Da li je tu bilo i drugih, političkih predstavnika srpskog naroda?

17   O: Bili su predstavnici stranaka Srpske demokratske stranke,
18   Jugoslovenske samostalne demokratske stranke, predstavnici Srpske pravoslavne
19   crkve i ljudi pojedinci, naravno.

20   P: To se sve dešavalo 1990. godine, je li tako, gospodine Babiću? 25.
21   jula 1990. godine.

22   O: Da.

23   P: U zapisniku, u transkriptu stoji 1991. Dakle, očigledno je omaška u
24   pitanju, dakle, sve je 1990. godine.

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: Da li nam možete reći koje su osnovne odluke te deklaracije koja je
3 usvojena tom prilikom?

4 O: Usvojena je deklaracija u kojoj su, znači, odbačene ustavne promene
5 na Ustav Republike Hrvatske koje negiraju status srpskog naroda kao ravnopravnog
6 naroda u...u Republici Hrvatskoj, zatim, deklaracijom je utvrđeno da se odbacuje
7 takođe i ustavna promjena koja se odnosi na ukidanje zajednice opština; u
8 deklaraciji se takođe govori o zalaganju za moguće... u deklaraciji se govori o
9 tome, pod pretpostavkom budućih odnosa u Jugoslaviji, na koji će se način
10 ostvariti nacionalna prava Srba u Hrvatskoj. Pa je govoreno da će se, u slučaju
11 ako Jugoslavija ostane federacija, srpski narod traži teritorijalnu autonomiju,
12 odnosno samoupravu, a ukoliko se Jugoslavija uredi kao konfederacija država, da
13 će srpski narod tražiti političko-teritorijalnu autonomiju u okviru Republike
14 Hrvatske. Znači, to je... imate tekst deklaracije ako želite o njemu da...da...
15 da govorim precizno -

16 P: Bilo bi dobro da se na monitoru prikaže deklaracija o suverenosti i
17 autonomiji srpskog naroda od 25. jula 1990. Ona se nalazi u tabulatoru 9, ERN
18 broj je 02141952, 02141953. Mislim da je u pitanju dokaz 141.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Želite li to na grafoskopu?

2 G. MILOVANČEVIĆ: Da, časni Sude.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim da se to stavi na grafoskop.

4 [Raspravno vijeće i tajnik se savjetuju]

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Kažu mi da se to može vidjeti u
6 sistemu elektronskog suda.

7 G. MILOVANČEVIĆ: Dokaz 141, ja mislim da bi mogao da se vidi na e-
8 courtu.

9 P: Gospodine Babiću, pojavila se ova deklaracija i možete li nam
10 pročitati, na monitoru se nalazi deklaracija na B/H/S-u, na srpskom jeziku, a
11 postoji i na engleskom jeziku. Možete li nam pročitati tačku 1 ove deklaracije?

12 O: "U granicama Socijalističke Republike Hrvatske koja je država i
13 srpskog naroda koji živi u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj, srpski narod je
14 na osnovu svojih geografskih, historijskih, društvenih i kulturnih osobenosti,
15 suveren narod sa svim pravima koja sadržava suverenost naroda." 'oćete dalje da
16 čitam?

17 P: Zastanite u tome trenutku. Dakle, da li ovaj prvi pasus ovog člana 1
18 govori o srpskom narodu koji se nalazi u granicama Republike Hrvatske? Da li je
19 to nesporna stvar, da se radi...

20 O: Da.

21 P: ... o srpskom narodu koji živi u granicama Republike Hrvatske?

22 O: Da.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Šta piše u... očete nam pročitati sledeći pasus, molim Vas?

2 O: "Srpski narod u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj ima puno pravo da
3 se u zajedništvu sa hrvatskim narodom ili samostalno, pri uspostavljanju novih
4 odnosa u Jugoslaviji opredjeljuje za federativno ili konfederativno državno
5 uređenje."

6 P: Pročitajte i sledeći pasus, molim Vas, pa ćemo onda -

7 O: "Ne može se bez učešća srpskog naroda u Hrvatskoj birati oblik
8 jugoslovenskog zajedništva, a to naročito vrijedi za situacije legitimnog
9 otcjepljenja. Otcjepljuju se narodi, a ne države."

10 P: Hvala, gospodine Babiću.

11 Ovi navodi iz Deklaracije o autonomiji i suverenosti srpskog naroda, da
12 li su u saglasnosti sa odredbama hrvatskog Ustava i jugoslovenskog Ustava? Da li
13 tu postoji bilo šta što je suprotno odredbama pozitivnog jugoslovenskog prava u
14 tom trenutku?

15 O: Pa ja sam o tome već govorio. Kako su Srbi, srpski politički
16 predstavnici, u to vreme tumačili načela Ustava Hrvatske, ovo je bilo u skladu
17 sa načelima. A što se tiče pojma ko ima... principa - ko ima pravo da se
18 otcjepljuje, republika ili narod, to je pitanje koje je bilo diskutabilno u to
19 vreme. Srbi su prihvatili ovu koncepciju koju je zagovarao Milošević i
20 Socijalistička partija rukovodstva Srbije i koju je jednom t... u septembru
21 mjesecu i ob...o...o...obrazlagao i Borislav Jović, da narodi imaju pravo na
22 samoopredeljenje, bez obzira na republičke granice. I to se odnosi na taj stav i
23 prihvatanje tog stava.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li nam možete pročitati odredbu člana 2 ove deklaracije? Kompletnu
2 odredbu člana 2.

3 O: "Na osnovu svoje suverenosti, srpski narod u Hrvatskoj ima pravo na
4 autonomiju. Sadržaj te autonomije zavisit će od federativnog ili konfederativnog
5 uređenja Jugoslavije. U uslovima federativnog državnog uređenja, srpski narod
6 ima pravo na nesmetanu i bez ograničenja upotrebu u službene i privatne svrhe
7 srpskog književnog jezika, pisma ćirilice, škola i srpskih školskih programa..."
8 I sad ja više nemam teksta ovdje na...na ekranu.

9 P: Molim Vas da okrenete sledeću stranu istog dokumenta.

10 O: I nastavak je teksta: "...kulturnih i političkih institucija,
11 preduzeća, štampe i srpske radio-televizije. Organizacija ovakve autonomije može
12 se provesti samo putem pune opštinske samouprave, posebno u opštinama gde je
13 srpski narod većinsko stanovništvo i povezivanjem tih opština u zajednice. U
14 uslovima konfederativnog državnog uređenja Jugoslavije, srpski narod u Hrvatskoj
15 ima pravo na političku, teritorijalnu autonomiju.

16 P: Hvala, gospodine Babiću. A da li se u ovoj tački 2 Deklaracije,
17 srpski narod u Hrvatskoj, ovim političkim aktom, poziva na svoja suverena prava
18 kao narod koji je u dotadašnjem Ustavu Hrvatske postojao kao narod?

19 O: Da.

20 P: Da li se u drugom pasusu ove tačke 2 govori o tome koja prava ima
21 srpski narod u uslovima federativnog državnog uređenja?

22 O: Odnosno, koja prava zahteva za ostvarenje? Da.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li je ta prava, koja se pominju u ovom para... pasusu 2, dakle,
2 pravo na upotrebu srpskog književnog jezika, pravo na upotrebu pisma ćirilice,
3 pravo na školu i srpske školske programe, pravo na kulturne i političke
4 institucije, pravo na preduzeća, na štampu i srpsku radio-televiziju. Da li je
5 ta prava srpski narod u tom trenutku imao u Hrvatskoj?

6 O: Da.

7 P: Da li je ta prava srpski narod mogao da ostvaruje putem opštinske
8 samouprave? To se govori u paragrafu 3, "...posebno u opštinama gde je srpski
9 narod većinsko stanovništvo i kroz povezivanje tih opština u zajednice."

10 O: Da. To je tumačenje da se ov...ova prava najoptimalnije mogu
11 sprovesti na ovakav način.

12 P: A da li ovakve zahteve, elementarnih ljudskih i demokratskih prava
13 srpski narod ističe u trenutku kada treba da se usvoje, ili neposredno predstoji
14 usvajanje amandmana na Ustav Hrvatske u kojima se srpski narod briše iz Ustava,
15 u kojima se njegov jezik, srpski, izbacuje iz Ustava, u kojemu... u kome
16 trenutku mu se onemogućava ostvarivanje lokalne samouprave kroz zajednicu
17 opština, jer se i ona izbacuje iz Ustava?

18 O: Da.

19 P: Da li se u ovom članu 2 govori o autonomiji, pa se predviđaju dve
20 varijante: jedna varijanta se ostvaruje u uslovima federativnog uređenja, a

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 druga varijanta je situacija koja se ostvaruje u uslovima konfederativnog
2 uređenja.

3 O: Ovo su pretpostavljene mogućnosti, znači i pretpostavljena rešenja u
4 takvim pretpostavljenim mogućnostima zato što su takve mogućnosti, takva rešenja
5 već bila u...u na diskusiji u...u Jugoslaviji.

6 P: Vi ste rekli da je tadašnje rukovodstvo Hrvatske sa Franjom Tuđmanom
7 na čelu govorilo o budućem konfederalnom uređenju Jugoslavije ili o nezavisnoj
8 Hrvatskoj. Da li je to tačno?

9 O: Da.

10 P: Da li u poslednjem pasusu ove Deklaracije o autonomiji i suverenosti
11 srpskog naroda stoji da će... ove tačke 2, stoji da će u uslovima
12 konfederativnog državnog uređenja, srpski narod u Hrvatskoj imati pravo na
13 političku, teritorijalnu autonomiju?

14 O: Da.

15 P: Da li je, dakle, ovaj poslednji pasus odgovor na moguće političke
16 opcije kojima teži novo rukovodstvo Hrvatske koje vrši ove ustavne promene o
17 kojima smo govorili?

18 O: Da.

19 P: Da li u tačkama 3, 4 i 5 ove Deklaracije o suverenosti i autonomiji
20 srpskog naroda, stoje odrednice o tome ko se određuje za političkog predstavnika
21 srpskog naroda u Hrvatskoj?

22 O: Da.

23 P: Da li su ti politički predstavnici srpskog naroda u Hrvatskoj po
24
25
26
27
28
29
30

1 ovoj deklaraciji, Srpski sabor koji zaseda u Srbu, čiji je izvršni organ Srpsko
2 nacionalno vijeće?

3 O: Da.

4 P: A da li u tački 4 ove Deklaracije stoji da Srpsko nacionalno veće ima
5 pravo da organizuje plebiscitarno izjašnjavanje srpskog naroda o svim pitanjima
6 bitnim za njegov položaj u Hrvatskoj i Jugoslaviji, kao i o drugim pitanjima
7 koja se tiču ostvarivanja srpskog suvereniteta i autonomnosti?

8 O: Da.

9 P: Da li u tački 6 ove Deklaracije stoji da ovaj Srpski sabor, na
10 zasedanju u Srbu 25. jula 1990. godine proglašava ništavim za srpski narod u
11 Hrvatskoj sve ustavne i druge zakonske promene koje negiraju njegov suverenitet
12 kao naroda i umanjuju njegova autonomna prava?

13 O: Da.

14 PREVODILAC: Mikrofon, molim.

15 G. MILOVANČEVIĆ: Oprostite.

16 P: Da li je do tog trenutka Sabor Hrvatske već bio odbacio sve srpske
17 amandmane?

18 O: Ne. Toga dana je isto zasedao Sabor u Zagrebu.

19 P: Toga dana zasedao je Sabor u Zagrebu, sa kojom temom, gospodine
20 Babiću?

21 O: Promena ust... donošenje ustav...usvajanje ustavnih amandmana. Mislim
22 ono što hoću da kažem sad da je ovo bio odgovor na zasedanje Hrvatskog Sabora za

23

24

25

26

27

28

29

30

1 promenu Ustava, donošenje ustavnih amandmana o kojima se ovde govori.

2 P: Da li se može reći da su donošenjem ove deklaracije, predstavnici
3 srpskog naroda u Hrvatskoj samo pokušali da preduprede loše posledice ili moguće
4 posledice koje bi proizašle iz promena Ustava Hrvatske?

5 O: Da. Odnosno, da preciziram, da zašтите svoja prava po načelima Ustava
6 Hrvatske koji je do tada važio.

7 P: Hvala, gospodine Babiću. Da li u tački 7 ove deklaracije stoji da
8 srpski narod u Hrvatskoj ne traži ništa više od onih prava koja drugi savremeni
9 narodi Evrope odavno imaju i uživaju?

10 O: Da.

11 P: Da li je taj Sabor u Srbu po svome sadržaju i po svome načinu u bilo
12 kom smislu predstavljao ekstremno nacionalističko ponašanje prisutnih ljudi ili
13 se radilo o borbi za vitalna nacionalna prava?

14 O: Dva pitanja - nije predstavljao ekstremno nacionalističko ponašanje,
15 već je predstavljao, kako je protumačeno u javnosti, odnosno kako sam ja
16 protumačio njegovu funkciju, kao druga polovina Sabora Republike Hrvatske, pošto
17 je jedna polovina - naravno, ne po broju učesnika i političkih predstavnika - u
18 tom trenutku zasedala u Zagrebu, da je ovo bila druga polovina Sabora Republike
19 Hrvatske, koga su činili Srbi.

20 P: Da li je Srpsko nacionalno vijeće, kao izvršni organ Srpskog
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sabora, postupilo po odredbi tačke 4 ove deklaracije, da organizuje
2 plebiscitarno izjašnjenje srpskog naroda u Hrvatskoj o svim pitanjima bitnim za
3 njegov položaj?

4 O: Da.

5 P: Kada je to učinilo i kako je to obavljeno?

6 O: Srpsko nacionalno vijeće je izabrano, članovi su izabrani na Saboru u
7 Srbu, ono se konstituisalo 31. jula 1991. godine i na toj prvoj sjednici je
8 donešena odluka da se organizuje referendum. Nije precizirana zakonska osnova,
9 već je samo rečeno da će se održati referendum ili plebiscit srpskog naroda. Do
10 pojašnjenja, odnosno, do usvajanja zakonske osnove po kojoj će se provesti taj
11 plebiscit došlo je na sjednici, na drugoj sjednici Srpskog nacionalnog vijeća
12 16. augusta u Dvoru na Uni, gde je usvojena odluka da se taj najavljeni
13 referendum, odnosno plebiscit, podvede pod zakonske osnove Ustava Hrvatske i
14 Ustava Jugoslavije, i da se naziva ne "referendum", već "izjašnjavanje" na
15 osnovu Ustava Hrvatske.

16 P: Da li nam možete reći u kom periodu je izvršeno to izjašnjavanje
17 srpskog naroda u Hrvatskoj?

18 O: Od 19. augusta 1990. do 02. septembra 1990.

19 SUDIJA HOEPFEL: [simultani prijevod] Izvinjavam se, mogu li Vas pitati,
20 u prethodnom odgovoru, gospodine Babiću, rekli ste 31. juli 1991., ali
21 pretpostavljam da ste mislili na 1990.?

22 SVJEDOK: Na 1990., a takođe sam rekao u ovom drugom odgovoru od 19.
23 avgusta 1990. do 02. septembra 1990. Ovde stoji 17. august, u zapisniku.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. MILOVANČEVIĆ:

2 P: Taj plebiscit je održan, i kakav je bio odziv stanovništva i
3 koliko... kako se stanovništvo izjasnilo?

4 O: Odziv je bio, da kažem opisno, skoro 100 procentan, odnosno, odziv je
5 bio u velikom procentu i da k... plebiscit je, odnosno izjašnjavanje je
6 održavano na teritoriju Hrvatske, čitave Jugoslavije i u...i u inostranstvu.
7 Znači, glasali su Srbi poreklom iz Hrvatske koji u tom trenutku nisu ni živeli u
8 Hrvatskoj, pa je onda bilo tumačenja da li je izašlo više od... da li je glasalo
9 više od 100% ljudi ustvari. Glasao je veliki procenat Srba... se odazvao
10 referendumu i 99... kol'ko je procenata više onih koji su izašli i glasali za
11 au... za autonomiju.

12 P: Dakle, da li se srpski narod u Hrvatskoj koji je učestvovao na tom
13 referendumu izjašnjavao o svojoj autonomiji u Hrvatskoj?

14 O: Da.

15 P: Da li je u decembru 1990. godine Srpsko nacionalno veće i privremeno
16 predsjedništvo opština severne Dalmacije i Like proglos... proglasilo Srpsku
17 autonomnu oblast Krajinu i usvojilo statut Krajine?

18 O: Da.

19 P: Da li se ta Srpska autonomna oblast Krajina po ovom statutu i po
20 odluci kojom je osnovana, definiše kao oblik teritorijalne autonomije u sastavu
21 Republike Hrvatske?

22 O: Da.

23 P: Da li se može reći da je Srpsko nacionalno vijeće, kao privremeni
24
25
26
27
28
29
30

1 izvršni organ Srpskog sabora iz Srba, poštujući rezultate plebiscita, donelo
2 odluku o osnivanju Srpske autonomne oblasti Krajina kao sastavnog dela Republike
3 Hrvatske, kao autonomije u sastavu Hrvatske, da je dakle ispoštovalo političku
4 volju srpskog naroda?

5 O: Srpsko nacionalno vijeće je proglasilo samo odluke koje su donijele
6 skupštine opština koje su činile zajednicu opština sjeverne Dalmacije i Like, a
7 koje su se konstituisale, znači, ta zajednica se prekonstituisala,
8 preformulisala je u...u Srpsku autonomnu oblast Krajinu. Znači, Srpsko
9 nacionalno veće nije donijelo odluku nego je proglasilo samo da su skupštine
10 opština koje su činile zajednicu potvrdile Statut i da je konstituisana Srpska
11 autonomna oblast Krajina, kao sastavni dio Republ...Republike Hrvatske, da.

12 P: Tako je, gospodine Babiću, hvala Vam na objašnjenju.

13 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, mislim da je vreme sada za prekid. Petnaest
14 do dva je. Nastavićemo kada nam Sudsko veće bude reklo.

15 G. WHITING: [simultani prijevod] Časni Sude, jedno malo pitanje. Nešto
16 što se više puta desilo, tako da ipak hoću to da pokrenem. Hteo bih da zamolim
17 Pretresno veće da se obrati Odbrani i da ju uputi da ne daje svedoku komentare
18 tima: "Tako je", kao što je sada rečeno, "Tako je, gospodine Babiću." Mislim da
19 se tu radi o subjektivnom argumentu.

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Osim toga što je to subjektivan
21 argument, to je jedna vrsta neprihvatljivog odjeka u zapisniku sa ovog postupka,
22 gospodine Milovančeviću. Tako da zaista Vas obeshrabrujemo da to učinite. Ne

23

24

25

26

27

28

29

30

1 znam šta Vi mislite o tome.

2 G. MILOVANČEVIĆ: /prijevod engleskog transkripta: "Časni Sude,"/
3 prihvatam to što ste mi rekli sa punim uvažavanjem uz jedno kratko objašnjenje.
4 Svedok je mene ispravio, moje pitanje nije bilo dovoljno u skladu sa onim što je
5 on govorio, pa sam ja potvrdio da je upravo rekao to što je rekao, bez namere da
6 svedoka u bilo kom smislu navodim ili da utičem na njega. U svakom slučaju,
7 vodiću računa o ovoj sugestiji Sudskog veća i instrukciji Sudskog veća. Hvala
8 Vam.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Milovančeviću.

10 Prestati ćemo sa radom do 02. marta u dva i petnaest, u sudnici 1,
11 dakle, u ovoj sudnici.

12 Ročište je završeno.

13 ... Sjednica završena u 13.49h.

14 Nastavak zakazan za četvrtak,

15 02.03.2006. u 14.15h.

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

utorak, 21.02.2006.

Predmet br. IT-95-11-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena sa transkriptom na engleskom jeziku.